

Korint Tere 1

Poolnoŋ Korint yoŋoo Tere mutuya ano.

Jer-asa-asari

Poolnoŋ misin gawoŋ meŋ liligoro indiŋa woi kolooro Griik siti Korint kanon keno. Korint ii Akaia prowinswaa siti waŋa. Kawaa sunduya ii (Apo 18.1-6) iima weengowu. Kambaŋ kanon Korint ii siti somata qatawo. Bisnisgia kania kania mamaga ama meŋkegi. Korint yoŋonoŋ tando lopioŋ ano beŋ kania kania waegia meŋ mepeseŋ laligogi. Aaŋgolegia kania kania ama aisoonkegi. Mamaganon serowiliŋ ama laligogi.

Tere koi kokaembaaŋon ooro: Poolnoŋ misin gawoŋ meŋ liligoro indiŋa karoon kolooro Efesus sitinoŋ laligoro tosiانوŋ Korintnonga kaŋ batugianoŋ lombo kolooroti, iikawaa bujuya ijogi moro. Lombo tosaana kokaen: Uumeleen tuuŋ yoŋonoŋ deema siŋserereŋ qeŋ laligogi (1.10–4.21), serowiliŋ laŋ amakegi (5.1-13), loemba laaligowaa kaniaŋon sooro (Boŋ 7), tando lopiombaa bao newombaa niinonŋiinon amakegi (Boŋ 8), samon toroya newombaa enkalolon amakegi (11.17-34), zioz laaligowaa areŋ mende otaŋ ilinoŋ kooson laligogi, kantri tosiaa qaaya qaaya jena jewe ama jeŋkegi (12–14). Tosianoŋ qaa kokaen jeŋkegi: “Komugiti, iyoŋonoŋ mombo mende waabuya.” (15.12-33) Korint yoŋonoŋ tere mon kaŋagadeen oogi Poolwaanon karoti, iikanon qiqisi tosaana ama mug, (ii 7.1, 8.1, 12.1, 16.1 iikanon weengowa).

Poolnoŋ qiqisigia ii meleema lombogiaa qambaŋmambaŋ qaa onoma tere koi ooro. Uujopawaa qaa (Boŋ 13 ii awaa soro. Kanageŋ aŋo Korint kema injiimbabaa qaaya jeŋ ooro (16.5-7).

Buk kokawaa bakaya waŋa 8 ii kokaen:

Jer-asa-asari qaa 1.19

Deema tuuŋa tuuŋa laligogi 1.10–4.21

Serowiliŋ ano loemba laaligo 5.1–7.40

Uumeleembaa ano uumeleembaa gadokopa laaligo 8.1–11.1

Uumeleen laaligo ano mepemepese areŋ 11.2–14.40

Kraist ano kuuya anana koomunonga waabona 15.1-58

Judia uumeleen tuun yonoojon nandun anggi 16.1-4
Poolwaa arena ano yeizozo qaaya tetegoya 16.5-24

1 ¹ Kraist Jiisasnon Pool nii noono Anutuwaaw jetaa so wasiwasi eja aposol koloojen. Niinon uumeleen alana Soostenes iwo rajo.

² ^a Anutuwaanon kanageso Korint sitinon laligojuti, niinon onowo Buŋa qaa amin mobombaajon kajeŋ. Kraist Jiisasnon onjo onoono iwo qokotaagi tak koton onono soraaya kolooju. Kaanagadeen ejemba daen yononon balon so Ponana Jiisas Kraistwaa qata qama qama kooligi ii ano nono kaanagadeen pon koma nonomakeji, mono kuuya onoojon Buŋa Tere koi oojo.

³ Anutu Maŋnana ano Pon Jiisas Kraist yoronon mono kalenmorian ononi luaenon laligowu. Kiaŋ.

Poolnon Korint yonoojon Anutu kokaen mepeseja:

⁴ Onjo Kraist Jiisaswo qokotaan nangi Anutunon kalenmorian ononoti, iikawaajon mono kamban so onoojon Anutuna dangisen jen mepeseenkejen. ⁵ Onjo Kraistwo qokotaan nangi gawon memewaa momo kalen kelemaalen onono momo kania kania buŋa qen aon saanon Buŋa qaawaa kania kuuya jenkeju.

⁶ Nono Kraistwaa kania nangon jenin qaa iikawaa honanon koloon kotiuro nanjutiwaa so momo kalen kuuya ii onono. Kawaajon Anutu mepeseenkejen. ⁷ Kawaajon gawon memewaa momo kalen mombaajon mende amamaan nama Ponana Jiisas Kraistnon mombo asugiwaatiwaaon mambomakeju.

⁸ Ponana Jiisas Kraistnon men kotiin onoma kamban tetegoyanon asuganon asugiwaati, kamban iikanon onjo solan koloon qaagia qaa nama ii iibuya. ⁹ Anutunon qaaya tororo otaan ilaan onomakebaa. Iinon onjo iyanaa Meria Jiisas Kraist Ponanawo toroqen laligowutiwaaon onoono. Kiaŋ.

Korint kanagesonon deema tuun tuun nanju.

¹⁰ Oo uumeleen alauruna, niinon Ponana Jiisas Kraistwaa qatanon kokaen uukuuku men ononjen: Onjo mono korebore uumo-toongo ama batugianon deenden mende ama laligowuto, uugia kululuugi motoongo kolooro momo motoongo otaan laligowu. ¹¹ Oo uumeleen alauruna, onjo batugianon angowowo mamaga ama laligojuti, iikawaa buju qaaya ii emba Kloewaa sumanjuruta tosanon nijogi.

¹² ^b Kokaembaajona ii jejen: Onoononga tosanon kokaen jenkeju, “Nononon Poolwaanon qaa otaankejon.” Tosianon “Nononon

^a 1.2 Apo 18.1 ^b 1.12 Apo 18.24

Apoloswaanon qaa otaankejon,” jenkeju. Toroqen tosianon kokaen jenkeju, “Nononon Piitowaanon qaa otaankejon.” Dujanon mombo tosianon kokaen jenkeju, “Nononon Kraistwaanon qaa otaankejon.”
 13 Kraistnon juma mamaga kolooro me? Pool niinon mono onjojon ama maripoonon komuwe me? Pool noo qananon oomulu men onjongi me? Kaen moma soowubo?

14^c Niinon onjoononga Gaius ano Krispus oomulu men orombeto, tosaana ii mende men onombetiwaajon “Anutu dangisen!” jejen.

15 Kawaajon “Poolwaa qatanon oomulu men nonong,” mojonon qaa omaya kaen jewabo.

16^d Oo onanon, Stefanas ano iwaa sumanjuruta ii kaanagadeen oomulu men onombeto, iyonoo gemagianon mon oomulu men mube me qaago, ii tororo mende mojen. 17 Kraistnon nii ejemba oomulu men onomambaajon ama mende wasin nonoto, Oligaa Buja jen seimambaajon nijoro kema kankejen. Kraistnon ananaajon ama maripoonon komuroti, gawon iikawaa esujanon kamaan omaya koloowabo. Kawaajon Buja qaa ii balon ejawaa momakotoo qaganon lan mende jenkejen. Kian.

Kraistnon Anutuwaa ku-usuja ano momo areja ninisaano.

18 Ejemba gere siawaa buja koloowuti, iyononon maripoonaa Buja qaaya moma iikawaajon mogi uugia qaa yonoo qaa taniiaan kolooja. Kaen koloojato, Siwewaa buja koloojon, nonoojon qaa iikanon mono Anutuwaa ku-usuja ninisaano momakejon. 19^e Iikawaa qaaya Buja Terenon kokaen oogita eja,

“Niinon momo ejemba yonoo momakootogia kondeembe soowaa.

‘Moma asarin yagonkejon,’ jenkejuti, iyonoo momogia mono men soowe zololongon omaya koloowaa.”

20^f Momakotoo ejemba hona ii dakanon laligoju? Buk weengon momowaa kania mokoloogiti, ii dakanon? Balonon jenonkooliwaa boi koloon qaa melegenleema jenkejuti, ii mono onanon qagiawo kolooju me? Balonon momakotoo somata eji, Anutunon mono iyonoo momogia men mokokowiro uugia qaa taniaan kolooja. Qaa ii onja.

21 Anutunon iyanjaa momakootoyaa so namonon laaligowaa areja anoto, ejembanon iyangiaa momakootogia nangon iikaana kanon Anutuwa kania moma kotowombaajon amamaan tompin laligogi. Amamaan laligon Kraistnon maripoonon komuroti, iikawaajon “Uugia qaa yonoo qaaga!” jegito, Anutunon Buja qaa ii nononon jen seiwonjiwaajon ninijoro. Ii jen asarinon daen yononon uugia meleema moma laariwuti, ii donhamo qen onomambaajon moro sokono. 22 Juuda yononon aiwese

^c 1.14 Apo 18.8; 19.29; Room 16.23 ^d 1.16 1 Kor 16.15 ^e 1.19 Ais 29.14

^f 1.20 Job 12.17; Ais 19.12; 33.18; 44.25

angoleto asugiwutiwaajon kaparan komakejuto, Griik kantri yononon momakootogianon somariwaatiwaajon moma janjarin riinkeju.

²³ Ii janjarin riinkejuto, nononon Kraist maripoonon qegi komurotiwaa Buŋa qaaya jen seinkejon. Juuda yononon qaa ii mogi uugia boliro iikanon osin uugia mende meleemakeju. Waba kantri yononon iikawaajon mogi qaa motoya koloaja.

²⁴ Mamaganon kaen romongojuto, Anutunon nonoono uunana meleenini, Kraistnon mono nonoojon Anutuwa momakootoya ninisaama iyanon Anutuwa ku-usun koloon nonoma nanja. Juuda me kantri tosaana koloojoni, ii kilen Kraistwo qokotaan nama motoongo koloojon.

²⁵ Ejemba ananaa momakootonana ano esunana ii kamaanqegeta. Anutunon uuta qaa koloonagati een, iikanon mono kilen ejemba momakootonana uugun uuta somata koloonaga. Anutunon looloria koloonagati een, iikanon mono kilen ejemba esunana uugun kotakota totoon koloonaga.

²⁶ Uumeleen alauruna, ongongiaa kanagia nomaen ero Anutunon onoonoti, mono ii romongowu? Ono mamaganon balombaa momakooto somata mende men laligogi. Mamaganon ku-usun qaganon esuhinagiawo mende laligogi. Manjurugia mamaganon qabunagiawo mende laligogi.

²⁷ Kaen qaagoto, balon ejembanon onoojon mogi uugia qaa ejemba omaya koloojuti, Anutunon mono ongo iikaanja meweengon onono. Balombaa momo ejemba geria ii gamu qen onono. Balon ejembanon onoojon mogi looloria koloojuti, Anutunon mono ongo iikaanja meweengon onono. Balombaa ku-usun ejemba geria ii gamu qen onono.

²⁸ Balon ejembanon jejewili ama onoma kanagiaajon mogi kamaanqegeta koloojuti, Anutunon mono ongo iikaanja meweengon onono. Balon ejemba yonoo jaagianon somata koloojuti, iyonoo qabunagia men kamaan ano qaombaatiwaajon kamakamaata koloojuti, mono ii meweengon onono.

²⁹ Monnon Anutuwa jaasewananon selia men ubabotiwaajon mono kaen meweengon onono. ³⁰ Anutunon nemun koma onoma unuano Kraist Jiisaswo qokotaan laligon kotinkeju. Iinon Anutuwa momakootoya qaita mon ninisaano momakejon. Kraistnon downana men aanana jen tegoro solananin laligojon ano tak koton nonono soraaya koloojon.

³¹ Buŋa Terenon qaa mon kokaen oogita eja, “Monnon selia men ubaati, iinon mono Pon moma mujiwaajon ama selia men uba.” Qaa iikawaa so anin sokombaa. Kian.

Kraist maripoonon komurotiwaa qaaya jewe.

2 ¹ Uumeleen alauruna, niinon onoonon kan Anutuwa kania nangon jen asarin onombeti, ii qaana naan siinsiinawo koloowaatiwaajon

mende jej laligowe me balombaa momakooto uuta qendeema iikanon selenamende meje uma laligowe. ²Niinon ongo batugianon momo morota kuuya goraayanon ama Jiisas Kraistwaa qaaya ano maripoonon komurotiwaa kania iikayadeen moma koton ii jej seimambaajon qaa somongowe.

³Qaa kaen somongon ongonon kaweti, kamban iikanon eja loolooria koloon jenena mamaga ororo keena moma laligowe. ⁴Niinon Buja qaa jej asarin onombeti, ii momakooto somataa kele qaa kanon mende injijon laligowe. Ii qaagoto, Uja Toroyanon sololoon onono esunmumuyanon uugianon inaawaatiwaajon kaparan koma qaa injijon laligowe. ⁵Balon ejembawaa momakootogianon qaagoto, Anutuwa ku-usunganon nemun koma onono moma laariwutiwaajon kaparan koma laligowe. Kian.

Uja Toroyanon momakooto ii qaita mon.

⁶Niinon kilen uumeleen alauruna akadamugiawo laligojuti, iyonoo batugianon rabe Anutuwa momakootoya keemeya ii saanon amin momakejon. Balombaa momakootoyaga mende amin momakejon. Balon balon galej koma onoma laligogi ku-usunganon qaombaati, iyonoo momakootogia ii kaagagadeen mende amin momakejon.

⁷Ii qaagoto, Anutuwa momakooto aasangoya mono ii amin momakejon. Anuton Siwe namo mende mokoloon orono iikanon waladeen areja kokaen ama somongoro, “Ejembanon kanagen koloon akadamu mokoloowutiwaajon mono momakootona qaita mon ii injisaama.” Kaen jej ii aasangoyanon ano ero. ⁸Balombaa eja pon pon laligon kougiti, iyonoononga monon momakooto ii mende moma koto. Ii moma kotowuyagati een, Ponana asamararawo ii maripoonon mende qegi komunaga. ⁹Momakooto qaita mon kawaajon qaa kokaen oogita eja,

“Monon iwoi ii jaa gejianon mende iima moro. Iikawaa momoyanon mombaa uutanon mende kolooro moroto, ejemba Anutu uugianon jopagon munkejuti, iyonoojon ii mono mozozongon anota eja.”

¹⁰Balon ejemba iwoi ii mende moma titou laligogito, Anuton ii mono Uja wasiro nonoojon ninisaano monin. Iinon qaa kuuyaa kania mongama mokoloonkeja. Anutuwa momo keemeya kaagagadeen modaboroji, iinon mono ii sololoon nonono monin.

¹¹Mombaa uuta monon mende moja. Uuta uja iinondeen mono ii moma yagoja. Kaagiadeen Anutuwa uuta ii monon mende mojato, Anutu iyan Uja Toroya iinondeen ii moma yagoja. ¹²Nonon balombaa nanamemen bologaa omeya mon mende buja qen aoninto,

^h 2.3 Apo 18.9 ⁱ 2.9 Ais 64.4

Anutunonj iwoi kalenj nononoti, iikawaa kania mobombaajonj mono iyanjaa Uņaya wasiro uunananonj kemerota laligojonj.

¹³Iikawaa kania keemeya ii ajoroonj aminj momakejonj. Balonj ejembanonj momakootogiaa qaganonj qaa kuma nononji iikawaa so ii mende aminj momakejonj. Kaenj qaagoto, Uņa Toroyanonj qaa kuma nononoti, iikawaa so mono uuwaa qaa honja gosiniņ sololoonj nonono jenj asariņkejonj. ¹⁴Uņa Toroyanonj sololoonj nonono qaa ii kaenj gosijonj eenj, kania mono mokoloonj moma asariwonjatiwaa so kolooja. Kawaajonj Uņa Toroyanonj daenj yonjoo uugianonj mende laligoro eenj lanj laligojuti, iyonononj Anutu Uņayaa buņa ii moma anjonj kombombaajonj amamaanjkeju. Yonjononj Buņa iikawaajonj mogi qaa motoya kaanja kolooro kania moma asariwombaajonj amamaaju.

¹⁵Yonjononj amamaajuto, Uņa Toroyanonj sololoonj nononji eenj, mono qaa kuuyaa kania gosinj jenj tegowonjatiwaa so kolojonj. Kaenj kolojonto, uumeleenj ejemba mombaa kania ii balonj ejemba kuuyanonj tororo jenj tegowombaajonj amamaanjkeju. ¹⁶Iikawaa kania ii Buņa Terenonj kokaenj oogita eja,

“Pombaa uumomoya ii eja monjonj monj mende moro.

Kawaajonj monjonj ii qambanmambanj mubaatiwaa so qaago.”

Monjonj ii mende moroto, nonononj Kraistwaa uumomoya menj laligojonj. Kianj.

Anutuwaa gawonj meme ejemba

3 ¹Oo uumeleenj alauruna, onj naamade kaanja Kraistwo qokotaan nangi. Kawaajonj niinonj onj balombaa nanamemenj metetereenkejutiwaa tani Buņa qaa jenj asariņ onjoma batugianonj laligowe. Uņa Toroyanonj sololoonj onjono laligojutiwaa tani kaanja inijomambaajonj amamaanj laligowe. ²^kNiinonj qaa moma asariwutiwaa so aju apuya kaanja unuaginj laligowe. Nene honja nenetaa so mende koloogitiwaaajonj qaakeemeyaii mende onjombe. Kambanj iikanonj nene honja newombaa amamaagi ano kambanj kokaamba kaanagadeenj ii saanonj mende nenjkeju.

³Onj toroqenj balombaa nanamemenj bologa metetereenj laligoju. Onj uugianonj uunonj junjunj moma angowowo ama qaa jejegianonj nuuguna guuguwe amakeju. Kaenj angi uu selewaa siingia kombombanja bologanonj galenj koma onjono uumeleembaa gadokopa ejemba omaya yonjoo tanigiaenj koloonjkeju. ⁴^lTosaanja onjononj kokaenj jenjkeju, “Nono Poolwaanonj qaa otaanjkejonj.” Tosianonj kokaenj jenjkeju, “Nono Apoloswaanonj qaa otaanjkejonj.” Kaenj kaenj jenj mono balonj ejemba omaya koloonjkejutiwaa tani kaanja laligoju.

^j 2.16 Ais 40.13 ^k 3.2 Hib 5.12-13 ^l 3.4 1 Kor 1.12

⁵Apolosnoŋ moroga kolooja ano Pool niinoŋ moroga koloojen? Noronoŋ mono Anutuwaaw gawoŋga meŋ laligojo. Poŋnoŋ noroojoŋ gawoŋ aŋa aŋa noronoti, iikawaa so ilaŋ oŋoni uugia meleema Poŋ moma laariŋ laligoju.

⁶^mNiinoŋ kota komowe Apolosnoŋ apu meŋ kaŋ iikanonŋ maaroto, Anutunoŋ mono kondooro toomorianŋ kolooro. ⁷Kawaajoŋ komoroti, iinoŋ qatawo mende kolooja. Apu maaroti, iinoŋ kaanagadeeŋ qatawo mende koloojato, Anutunoŋ kotuegoro toomorianŋ kouma somariinŋkejuti, iinondeeŋ mono qabuŋayawo kolooja. ⁸Kaeŋ koloojato, komomakejeŋi ano apu maamakeji, noronoŋ mono so motooŋgo koloajo. Motooŋgo koloojoto, ii kileŋ tawanara ii mono gawonara meŋkejotiwaaw so aŋa aŋa mewota.

⁹Noronoŋ Anutuwaaw gawombaa neŋawoita koloŋ iwo gawoŋ meŋkejo. Oŋoo uugia ii Anutuwaanonŋ molaleŋ kaŋa kolooro komakoomo gawoŋa kanonŋ meŋkeja. Anutunoŋ miri kaŋa uugia inaan mindiriŋ oŋono kotiŋ waamakeju. ¹⁰Anutunoŋ kaleŋmorianŋ nonoti, niinoŋ iikawaa so miri memewaa momo eja kaŋa koloŋ Anutuwaaw tando kombombaŋa uugianonŋ kuuŋ komowe moŋnoŋ iikawaa qaganonŋ miri meŋkeja. Saanonŋ meŋkejato, motomotoŋ nonononŋ miriwaaw gawoŋa awaagadeeŋ mewoŋatiwaaw so kolojoŋ. Iima kotonŋ mewoŋatiwaajoŋ mono jaa galeŋ meŋ aowoŋa. ¹¹Uuwaaw tandoya ii Jiisas Kraist. Niinoŋ ii mono uugianonŋ komowe moŋnoŋ momalaariwaaw tando moŋ mokoloomambaajoŋ amamaawaa.

¹²Tando motooŋgo koloojato, iikawaa qaganonŋ toŋianonŋ mirigia goul silwanonŋ me jamo hoŋgiawo tosaŋa kanonŋ meŋkeju. Toŋianonŋ mirigia gere kasanonŋ, towo boŋ seŋanonŋ me ganonŋ meŋkeju. Silinana kaeŋ me kaeŋ nama meŋkejoŋi eeŋ, ¹³uuwaaw gawonanaa hoŋanonŋ mono iyaŋa iyaŋa asuganonŋ asugiwaaw. Poŋnoŋ kambaŋanonŋ kaŋ kuuro iikanonŋ mono miri merotiwaaw esuya luluumbaa. Miri esunananonŋ mono Anutuwaaw gere bolanoŋ asugiro jeŋ kamaaro hoŋanonŋ asuganonŋ iibombaa so koloowaa. Gere iikanonŋ mono motomotoŋ nonoo mirinanaa tania hoŋa ii aŋgotetenonŋ ama gosiwaaw.

¹⁴Gerenonŋ jeŋ miri kuuya gosin oŋono megi hoŋgianonŋ kotiŋ nambuyati eeŋ, iyoŋononŋ mono gawoŋgiaa tawaya buŋa qeŋ aowuya. ¹⁵Toŋianonŋ mirigia megi hoŋgianonŋ jeŋ kamaawuti eeŋ, iyoŋononŋ mono tawa qaagoto, tiwitiwilaa mokoloowuya. Ii mokoloowuyato, iyaŋgio kileŋ Siwewaa buŋaya laligowuya. Gere bolanonŋ jeŋ oŋooro iikawaa tani uuguwombaaajoŋ janjariŋ riinŋ kok koŋgi Anutunoŋ metogonŋ oŋono Siwenonŋ ubuya.

^m 3.6 Apo 18.4-11, 24-28

¹⁶ "Onjoangio Anutuwaa Buŋa jigo (tempel) koloogi Anutuwaa Unŋayanonŋ uugianonŋ laligoji, ii moju me qaago? ¹⁷ Anutuwaa Buŋa jigoya ii kowoga kolooji, iikawaa so onononŋ soraaya kolooju. Kawaajonŋ mononŋ Anutuwaa jigo menŋ boliji eenŋ, Anutunonŋ mono iyanŋa menŋ bolinŋ mubaa.

¹⁸ Mononŋ aŋaa balonŋ momoya otaanŋ tiligonŋ aowabo. Onŋoo batugianonŋ mononŋ iyanŋaajonŋ moro "Balombaa momakooto uuta menŋ laligojenŋ," jeji eenŋ, iinonŋ mono wala uuta qaa koloonŋ iikaanŋ kanonŋ momakooto honŋa mokoloonaga.

¹⁹ "Anutunonŋ balombaa momakooto uuta iikawaajonŋ moro uugia qaa yonŋoo qaaga kolooja. Iikawaa qaaya Buŋa Terenonŋ kokaenŋ oogita eja, "Anutunonŋ momakooto uuta menŋ laligojuti, ii gbadoonŋ onono iyanŋgiaa momo aingianonŋ sipasipa koma osiwuya." ²⁰ "Kawaa qaaya monŋ ii kokaenŋ eja, "Poŋnonŋ momakooto ejemba yonŋoo momo arengiaajonŋ moro omaya kolooja." ²¹ Kawaajonŋ onŋoonŋga mononŋ mono ejemba nonojonŋ ama selia menŋ ubabo. Kuuya nonononŋ mono onŋoo buŋaga koloojonŋ.

²² Pool, Apolos, Piito^a nonononŋ mono onŋoo buŋaga koloojonŋ. Ejemba balonŋ so laligojonŋi, nonononŋ mono kuuya onŋoo buŋa koloojonŋ. Kawaajonŋ saanonŋ qaa ii me ii gosinŋ menŋ iikaanŋ kanonŋ laaligogia laligowuya ano koomugia komuwuya. Kambanŋ kokaamba laligojonŋi, kuuya nonononŋ mono onŋoo buŋa koloojonŋ ano kanagenŋ gawonŋ meme ejemba laligowuyati, iyonononŋ mono kaanŋagadeenŋ onŋoo buŋa koloowuya. ²³ Kaenŋ koloonŋ onŋonŋonto, onŋononŋ Kraistwaa buŋa koloogi Kraistnonŋ Anutuwaa buŋa kolooja. Kianŋ.

Nono Kraistwaa aposoluruta koloojonŋ.

4 ¹ Kawaajonŋ ejemba kuuyanonŋ mono nonojonŋ kokaenŋ mogi sokombaa: Kraistnonŋ jenŋ kotonŋ onono gawonŋa menŋkeju. Anutunonŋ qaaya aasangoya nonono buŋanana kolooro galenŋ komakejonŋ. Nonononŋ miri galenŋaa tani kaanŋa koloojonŋ. ² Galenŋ yonŋoo togianonŋ miri iwoiya galenŋ kombutiwaajonŋ borogianonŋ anji, iinonŋ mono qaa wanŋa kokaenŋ kaparanŋ koma jenŋ kotonŋ onŋomakeja, "Gawonŋia mono meteqetetanŋa qaa nama pondanŋ menŋ laligowu. Membiriqembiri mende ambu. Kaenŋ mokoloonŋ onŋombe sokombaa." ³ Korint onŋononŋ me balombaa qaa jake mombaa galenŋanonŋ nii gosinŋ jenŋ tegonŋ nombuyagati eenŋ, niinonŋ mono qaa iikawaajonŋ mobe kamaanŋqeqeta totoonŋ kolooja. Neeno kaanŋagadeenŋ neenaa qaana mende jenŋ tegojenŋ. ⁴ Uuna gosinŋ qaa monŋ mende mobe menŋ bimoonŋ nonjato, iikawaajonŋ kilenŋ solanŋa mende koloojenŋ. Ejembanonŋ qaagoto, Poŋnonŋ mono noo qaana gosinŋ jenŋ tegonŋ nomakeja.

⁵ Kawaajonŋ onŋ mono kambanŋ kokaamba mombaa qaaya monŋ ii mende jenŋ tegowu. Poŋnonŋ kambanŋa ano kanŋ kuuwaatiwaajonŋ mono

^a 3.16 1 Kor 6.19; 2 Kor 6.16 ^o 3.19 Job 5.13 ^p 3.20 Ond 94.11 ^q 3.22 Piito qata monŋ Siifas

mambombu. Mamboma laligogi iikanonj kanj qaa iwoi mesangogita eji, ii mono asasaganonj isaano asuganonj asugiwa. Iinonj kanj ejemba uunana menj asariro nanamemenanaa kanianonj asuganonj asugiro iibaa. Nanamemenanaa kania iima motomotoonj gosinj nonono Anutunonj mono iikawaa so kambanj iikanonj mepeseen nononaga.

⁶Oo uumeleenj alauruna, onjo juma jaba-arambaranj ama lanj leele aroñ qeñ nama utama aonkeju. Kaenj laligowubotiwaajonj mono Apoloswo noro romonjonj noroma onjoangiaa aingia mesaonj qaa kokawaa kania moma kotowu, “Buñ qaa oogita eji, ii mono mende uuguwu.” Qaa ii moma kotogi uugianonj ero tenj koma qeangowutiwaajonj sundunara kaenj oojen. Ii neena ano Apolos noroo kananara gosinj romonjonj moma asariwutiwaajonj oojen. Deendeengianonj kaenj tegowaa.

⁷Balombaa iwoi monjonj mono mende menj letoma gono tosaanj unjuugunj qaita monj koloona me qaago? Ii qaago. Iwoi kuuya enj gonji, ii mono Anutunonj kalenj gono buñ qeñ aona me qaago? Ii kalenja buñ qeñ aonati eenj, mono naambaajonj kalenj ii qakooma selega eenj menj umakejanj? Ii mende sokonja.

⁸Iwoi kuuya menj laligowombaa siija moju, ii enj onondaboroja. Anutunonj Siwe kowianonga kalenja kalenja maama onono simbawonj koloju. Nonononj mende ilaen ononin onjoangio kilenj momalaariwaa kinj ponj kaenja koloju. Onjoangiaajonj kaenj romonjonj aaju. Oo onanonj onjo kinj koloogi sokonaga. Kaenj koloogi nonononj mono kaangadeen eja ponjurugia koloñ onjo kooronjianonj saanonj motoonj selenana menj uma awelegonj aowonaga. Niinonj kaenj ambombaa siija mojen.

⁹Niinonj kaenj moju, ananaa kanianana iibe tani kokaenj koloja: Anutunonj aposol nono kuun nonono ejemba jaagianonj kamaanqeqeta toonj koloñ laligoñ. Ejemba unugi komuwutiwaajonj jen tegogitiwaa tania asuganonj kema kaniñ lanj qama gamu qeñ nonomakeju. Iwoi ii-iita qaita monj koloñ balonj so yonoo toya ano Siwe jakeya jakeya yonoo ponj qerewenja gajoba yonononj mono jaagianonj niniima kotonj niniigigiinjeju.

¹⁰“Kraistwaajonj nama uuta sooro laligoji,” noonj kaenj jenkeju, onononj Kraistwo nama momo ejemba akadamiawo koloju. Niinonj looloria koloju, onononj “Ejemba kotiga koloñ,” jenkeju. Ejembanonj onjo goda qeñ onomakeju, noonj mogi kamaaro jejewili ama nomakeju. ¹¹Kambanj koi kaananonj kaangadeen nembanewaa komun apuwaajonj moma opo walaga junjuranj mouma laligonin manjanonj lanj nunugi dun mirinana qaa laligonj toroqen kema kankejonj.

¹²“Ananaa boronananonj seleqeqe gawonj menkejonj. Ejembanonj lanj qasuañ nonomakeju, nonononj mono kotuegon onoma yonoonj

^r 4.12 Apo 18.3

gama koolinkejorj. Sisiwerowero ama nonomakejuto, nononorj mono ii moma mokosingorj kaparañ koma laligojorj. ¹³Uuqege qaa tokororjkota jerj nonomakejuto, nononorj mono gumbonjonjorj qaganorj sosooda meleemakejorj. Nononorj balombaa gojejera roñaa kaañja kolooninj balonja balonja yorjonorj sisinana meñ gema nununkeju. Kaañja laligorj kouma kamban koi kañjanorj kaerj toroqerj laligojorj.

¹⁴Gamu qerj onjomambaajorj qaa koi mende oojentorj, wombo meraborauruna kaañja mono qambanmambanjia onjomambaajorj mojerj. ¹⁵Momalaariwaa boi 10,000 yorjonorj Kraistwo qokotaanj kalañ koma kuma onjombuyagati eerj, ii kilerj niinorj mono Kraist Jiisaswo qokotaanj Oligaa Buñja jerj asariñ manjia koloowe uugia meleengi. Kawaajorj manjurugia mamaga mende laligoju.

¹⁶Kawaajorj uugia kokaerj kuñj onjonjerj: Niinorj sili amakejerj, iikawaa so onjonorj mono noo silina ii otaanj laligowu. ¹⁷Niinorj silina Kraist Jiisaswo qokotaanj ama meñ balonja balonja liligorj uumeleerj kanageso so kuma onjomakejerj, iikawaajorj mono duduuwubo. Niinorj kawaajorj ama wombo merana Timoti wasiwe onjoonorj kawaa. Iinorj niwo pondanj laligorj Pombo qokotaanj nama kañ kanana jerj koma gbilinj onjombaa.

¹⁸Onjoonorjga tosia yorjonorj niinorj onjoonorj mende kawenaga, kaañja moma selegia mepeseerj jaba-arambaranj ama lañ laligoju.

¹⁹Kaerj laligojuto, Pombaa siijanorj noojorj “Kemba!” jewaati eerj, mono uulañawo onjoonorj kamañja. Kamañati, kamban iikanorj jaba-arambaranj ejemba yonoo ku-usunjiaajorj qisinj onjombe jokoloogi momañja. Selegia meñ uma qaa somasomata lañ jenkejuti, ii niinorj mobe kamañqegeta koloonkeja. ²⁰Anutuwaa bentotonj ii qaagadeerj jejetaa iwoiga qaagoto, honja ii Anutuwaa ku-usunja. Iikanorj mono nemunj koma nononja.

²¹Kawaajorj uugia mende meleema lañ laligowuyati eerj, niinorj mono koobinj meñ kañ qaanorj onjootimañja. Uugia meleembuti eerj, mono uubonjorj qaganorj uujopa ama onjomambaajorj kamañja? Qaa woi ii gosinj noojorj siingia nomaerj mojuti, ii mono moma gosinj nijowu. Kianj.

Monjon serowilinj anoti, ii mono batugianonga konjombu.

5 ¹Qaa monj kokaerj jegi noo gejananorj kemero: Tosianorj uumeleerj kanageso batugianorj serowilinj amakeju. Monjon manjaa embia meñ laligoja. Serowilinj kaañja ii uumeleembaa gadokopa ejemba yonoo batugianorj kañagadeerj monj mende eja. ²Monjon kaerj ano onjo kilerj selegia meñ uma lañ jaba-arambaranj amakeju. Ii mende sokonjato, siliaa wosobirinorj mono meñ komun onjono sokonaga. Kaerj ama saanon eja singisonjo kaañja anoti, ii mono batugianonga konjonji seleengerj kamaabaa. Ii nomaerj ama mende otaaju?

^s 4.16 1 Kor 11.1; Fil 3.17 ^t 5.1 Dut 22.30

³Niinonj onjanonj onjoononga koriganonj laligowe selena mende iimakejuto, kilej onjananonj mono onjowo laligoja. Monjonj nanamemen jekania boorongoya anoti, niinonj mono iwaa qaaya gosinj batugianonj laligojeniwaa tani moma jej tegonj kokaen jejey: ⁴Onjo mono Ponjana Jiisaswaa qatanonj ajoajoroo angi noo onjananonj onjowo toroqero Ponjana Jiisaswaa ku-usujanonj nemunj koma onjono ororonj nama qaaya jej mono kokaen somongowu: ⁵Satanonj seliaa siinj kombombaņa bologa qero kamaawaatiwaajonj mono gema qej munj iwaa borianonj angi mindingonj mubaa. Mindingonj muro loorinj uuta meleeno Anutunonj hamo qej munj Pombaa kambananonj unaya metogoro Siwewaa buņa koloona.

⁶“Selegia menj umakejuti, ii awaa qaago. Onjo qaa woi koi moma yagowu, “Yiist kitia melaa apuwo mindirinj flauanonj aninj menj somariiro dis saa qenkeja. Kaanagadeenj bao woosoya kaambogawo kanonj jumakeji, iikanonj mono busia kuuya menj bolinkeja.”

⁷Qaa iikawaa so onjo flaua dis soraaya kaanņa koloogito, singisongowaa yiistya monj ii qaronj kaanņa batugianonj kouma injinkeja. Kuuya boliwubotiwaajonj mono yiistgia walaga ii gosinj utegowu. Eja ii wooso kaambogawo kaanņa otaanj mono dujanonj mombo yambu gbiliaa flaua dis soraaya kaanņa koloonj laligowu. Kianjkomu kendonj kambananonj lama siimolonj onj bered yiistya qaa nenkejuti, iikawaa so Kraistnonj ananaa kianjkomu lamanana kolooro qegi komuro. Kawaajonj onjo saanonj flaua dis soraaya yiistya qaa kaanņa koloowu ano mombo oyanboyanj uutanonj kouma laligowu.

⁸“Kraist komurotiwaajonj mono korisoro kendonj ama laligowonja. Yiist me wooso kaambogawo ii nanamemenj bologa umaqenkamaanjenawo. Iikawaa qaganonj mono korisoro kendonj mende ambonja. Kawaajonj mono gbingbaonj mesaonj qaa honja otaanj bered yiistya qaa kaanņa koloonj iikawaa qaganonj korisoro kendonj ama laligowonja.

⁹Niinonj Buņa Tere onj onjoma kokaen injijowe: Onjo serowilinj amakejuti, iyonjowo mono ainjolonj mende rama aminj mobu. ¹⁰Balononj uugia mende meleema nanamemenj bologa amakejuti, iyonjoonj qaa ii mende oowe. Yonjononj serowilinj ama iwoiwaa dogo koloonj mengo mewombaajonj koposongonkeju. Iwoi kalugonj yongoro menkeju ano tando lopionj waegia menj mepeseen onjmakeju. Yonjoonj ama kaen onj onjombenagati eenj, onjo mono balononj laligowombaajonj amamaawuyaga.

¹¹Yonjoonja qaagoto, kania kokaembaajonj qaa ii onj onjombe: Monjonj anaa qata uumeleenj ala jej kilej serowilinj anja me iwoiwaa dogo koloonj mengo memambaajonj koposongonkeja me tando lopionj waeya menj mepeseenkeji, iwo mono ainjolonj mende rama aminj mobu. Momalaari tuun onjo batugianonj monjonj mepaqepae amakeja me apu kotiga nen

“ 5.6 Gal 5.9 “ 5.7 Eks 12.5 “ 5.8 Eks 13.7; Dut 16.3

enkalolon amakeja me iwoi kalugon yongoro menkeji een, iwo rama nembanene mon mende newu.

¹²Seleengen laligojuti, niinon iyonoo qaagia mende jen tegonkejen. Ii noo gawonga qaago. Ono kaanagadeen kanageso kuuya yonoo qaagia qaagoto, uugia meleema sopa uutanon laligojuti, mono iyonoo qaagia iikayadeen gosin jen tegonkeju. ¹³*Seleengen lan laligojuti, Anutunon mono iyonoo qaagia gosin jen tegowaa. Kawaajon mono Buŋa qaa kokawaa so ambu, “Eja bologa ii mono batugianonga konjombu.” Kian.

Uumeleen alagia ii seleengen yonoo qaa jakeyanon mende ambu.

6 ¹Uumeleen ejemba batugianon monon alia qaa jakeyanon amambaajon moji een, iinon Anutuwa ejemba soraaya unuugun ejemba doogoya yonoo jaagianon keno mende sokonja. Qaago! Uumeleembaa gadokopa ejemba ilaan mubutiwaajon qisin onono gamuyawo koloaja. ²Anutuwa ejemba soraaya nononon kantria kantria yonoo qaagia gosin jen tegowonati, ii modaboroju. Ono balon kuuya yonoo qaagia jen tegowombaa so koloojuti een, mono nomaen ama qaa melamelaa gosin jen tegowutiwa so mende koloowuyaga? Ono mono onanon iikawaa so koloaju. ³Uumeleen ejemba nononon Siwe gajobaurunana yonoo qaagia gosin jen tegowonati, ii modaboroju. Iikawaa so koloojoni een, balonon laaligowaa qaaya ii mono afaangon gosin saanon jen tegonkebona.

⁴Kawaajon balonon laaligowaa qaaya batugianon koloonkeji, qaagia ii mono naambaajon seleengen yonoo qaa jakeyanon uma jen tegowutiwaajon qisin onomakeju? Uumeleembaa gadokopa ejemba batugianon jejewili ama onomakejuti, iyonoojon kilen qaa kambananon mogi umakeja. Ii mende sokonja.

⁵Qaa ii gamu qen onomambaajon jejen. Momalaari ejemba onoo batugianon qaa eji, onoononga mombaa momakootoya sokono qaa ii saanon jen tegowaatiwa so koloaja me qaago? Mono saanon batugianonga eja kaana mokoloowu. ⁶Qaago tani kolooro uumeleen ala monon alia seleengen yonoo qaa jakeyanon amakeja. Kaen ama ejemba Anutu mende moma laarijuti, mono iyonoo jaagianon kema qaa gawombaajon qisin onomakeja. Ii mende sokonja.

⁷Batugianon qaa jakeyanon ama aonkejuti, iikaana kanon mono onoangia kamaan unuro Kraistwaa qabunayanon mono kamaanqeeta kolooro laligoju. Ejembanon men bolin onongi uugia kawaajon waaro qaanon ama onongi Anutuwa jaanon mende sokonja. Tiliqili ama iwoigia horon megi ono kitia mende meleema onongi iikaana kanon Kraistwaa kanianon mono akadamuyawo koloowaa.

* 5.13 Dut 13.5; 17.7

⁸Onjo Kraistwaa qata kokaen menj bolinjeju: Mono onjoangio tiliqili ama ejemba menj bolin onjoma iwoigia horon menkeju. Uumeleen alaurugia yonoojon kaanagadeen ama onjomaakeju.

⁹Ejemba irinqirina yononon mono Anutu bentotonaa uutanon uma dun mende mewuyati, ii moju. Nanamemenggianon mono tiligon aon jinjaun ambubo. Tosianon serowilin ama tando lopion waegia menj mepeseenjeju. Tosianon loemba laaligo uugun olonkalu amakeju. Tosianon monembaajon lan agimin aon laligoju ano eja iyangarodeen emba iyangarodeen agimin aon laligoju. Kaanja yononon mono Anutuwaabentotonaa buna mende koloju.

¹⁰Tosianon yongoro menj iwoiwaab dogo koloon menjo mewombaajon koposongonjeju. Tosianon apu kotiga nen enkalolon ama lan mepaqepae amakeju. Tosianon iwoi kalugon yongoro menkeju. Ejemba kaananon mono Anutuwaabentotonaa buna mende qen aowuya. ¹¹Onoononga tosanon wala iikaanja laligogito, kanagen Ponjana Jiisas Kraist buna qen aogi sayanon songbama tak koton onjoma iwaa qatanon soraaya koloogi. Menj solananin onono Anutunanaa Unayanon mono inaan onono dingon laligoju. Kian.

Sele busugianon Anutuwaab jigo kowoga koloja.

¹²Niinon iwoi kuuya saanon memanjatiwaa so koloojento, iwoi kuuyanon mono mende menj qeangon nombaa. Iwoi kuuya saanon memanjatiwaa so koloojento, iwoi monjon ponna koloon nombabotiwaajon galej menj aonkejen. ¹³“Nene ii nenegadeen. Ii korojonanaajon raja. Korojonana ii nembanene nenin kemebaatiwaajon raja.” Monjon kaen jenagato, Anutunon mono nene ano korojon ii motoon jen tegoro qaombaota. Sele busunana ii serowilin ambombaajon qaagoto, Pombaa gawon mewombaajon ama raja. Kaen raro ajo sele busunana qeangowaatiwaajon nene iwoi nonomakeja. ¹⁴Anutu iyanjaa ku-usujanon Pon menj gbiliro koomunonga waaroti, iinon mono nono kaanagadeen menj gbilin nonono waabonja.

¹⁵Onoo sele busugianon Kraistwo toroqen iwaa sele kitia koloojuti, ii moju me qaago? Kawaajon niinon Kraistwaa sele busu kitia mon menj kana somata embawo qokotaamana me qaago? Ii qaago totoon! Mono yamagen! ¹⁶^zAnutunon qaaya kokaen jerota eja, “Yoronon mono sele busu motoonggo koloowao.” Kawaajon monjon kana somata embawo qokotaaji, iinon mono iwo sele busu motoonggo koloowaota. Ii moju me qaago? ¹⁷Motoonggo koloowaoto, monjon Pombo qokotaaji, iwaa unayanon mono Pombaa Unayawo mindiro motoonggo koloon laligowaota.

^y 6.12 1 Kor 10.23 ^z 6.16 Jen 2.24

¹⁸Serowiliŋ ii mono misingonj mesaowu. Singisonggo tosaŋa ii me ii amakejoni, ii kuuya mono selenanaa seleengenjanonj koloonkeja. Monjon serowiliŋ amakeji, iinonj mono iyaŋaa selia meŋ bolin singisonggo amakeja. ¹⁹^aSele busugianonj mono Uŋa Toroyaa Buŋa jigoya (tempel) koloaja. Anutunonj Uŋaya onono buŋa qeŋ aogi uugianonj laligoja. Kawaajonj ongoangiaa buŋa mende koloojuti, ii moju me qaago?

²⁰Ongoangiaa buŋaga qaagoto, Kraistnonj iwoi somatanonj sewanŋia mero iwaa buŋa koloogi. Kawaajonj selegianonj mono nanamemeŋ soraaya aŋgi Anutuwa aqabunayanonj seiŋ kembaa. Kian.

Loemba ano gbaworo saraŋ laaligo rara

7 ¹Ono qaa tosaŋa onj qisigiti, ii jeŋ asarimaŋa. Ejanonj emba mende meŋ gbaworoga laligoji, ii saanonj. ²Ii awaa koloojato, sele busuwaa siŋanonj serowiliŋ ambubotiwaajonj onj motomotoonj mono aŋa aŋa loemba agimiŋ aonj laligowu. ³Ejanonj mono embiaa siŋaa so loemba laaligowaa areŋa otaawa. Embianonj kaanagadeenj mono loyaa siŋa otaan laligowa.

⁴Embiaa selianonj mono aŋaa buŋaga mende kolooro aŋa ii mende galeŋ komakejato, loyanonj ii galeŋ komakeja. Loyaa selianonj kaanagadeenj aŋaa buŋaga mende kolooro aŋasiri mende galeŋ komakejato, embianonj ii galeŋ komakeja. ⁵Kawaajonj oroangara mono mende angonj koma aonj laligowao. Yanggorodeenj uumotoonj ama pondan qamakooli gawonj mewojonj saanonj aŋa aŋa laligowaato, kamban tosaŋa kaen laligongo mono mombo mindirinj motoonj laligowao. Ugara saanonj mende galeŋ koni Satanonj anŋobato meŋ orono singisonggononj kamaanj uruwabotiwaajonj mono iikaenj ama laligowao.

⁶Kaen ambaotiwaajonj saanonj jeŋento, jojoponj qaa kaŋa ii mende ama onjonj. ⁷Niinonj ejemba korebore nii kaŋa masaraŋa laligowutiwaajonj mojento, onj tosaŋa Anutuwa a gawonj memewaa momo kaleŋ kaŋa ii mende meŋ laligoju. Anutunonj momo kaleŋa mendeeno motomotoonj nonononj ii me ii aŋa aŋa buŋa qeŋ aonj laligojonj.

⁸Loemba mende koloonj malo laligojuti, onjojonj kokaen jeŋen: Onjonj nii kaŋa toroqen loemba mende koloonj solanŋa laligowuti, ii mono awaa koloaja. ⁹Awaa koloojato, loemba koloowombaa uugia gere jero laligowubotiwaajonj mono saanonj loemba koloogi afaangowaa. Kawaajonj yonjononj uugia galeŋ kombombaajonj amamaajuti eenj, mono saanonj loemba koloowu.

¹⁰^bLoemba laligojuti, onjojonj kokaen jeŋ kotojen, niinondeenj qaagoto, Ponjonj aŋo mono qaa koi jeja: Embianonj loya mende mesaowa. ¹¹Kaen jeŋato, kileŋ loya mesaowaati eenj, mono eja monj mende meŋ eenj laligowa

^a 6.19 1 Kor 3.16; 2 Kor 6.16 ^b 7.10-11 Mat 5.32; 19.9; Maak 10.11-12; Luuk 16.18

me loyawo mombo aminj moma somonjonj aonj laligowao. Kaanagadeen loyanonj embia mende mesaowa.

¹² Ii Pombaa qaagato, loemba tosaanja onjo gejanonogia ii Ponjonj mende jejato, neeno ii kokaen jejern: Uumeleenj eja mombaa embianonj uuta mende meleema kilenj iwo laligomambaajonj moji, iinonj mono embia ii mende mesaowa. ¹³ Kaanjiadeen uumeleenj emba mombaa loyanonj uuta mende meleema kilenj iwo laligomambaajonj moji, iinonj mono loya ii mende mesaowa. ¹⁴ Iikawaa kania ii kokaen: Mombaa loyanonj uumeleembaa gadokopa ejaga kolooro Anutunonj ii kilenj uumeleenj embiawo qokotaajiwaajonj ama tak koton muro soraaya koloaja. Kaanjiadeen mombaa embianonj momalaaria qaagato, uumeleenj loyawo qokotaajiwaajonj ama Anutunonj ii tak koton muro soraaya koloaja. Monjonj soraaya mende koloonagati eenj, meraboragaranonj mono Anutuwaasopa seleengern laligowuyaga. Kaen laligowuyagato, Anutunonj motoonj tak koton onjnotiwaajonj mono soraaya koloaju.

¹⁵ Soraaya koloojuto, monjonj mende moma laarinj loya me embia mesaomambaajonj mojati eenj, mono saanonj mesaowa. Kaen kolooro noo qaananonj uumeleenj alanana ii mende somongowaa. Anutunonj onjo luaenonj laligowutiwaajonj onjoono. ¹⁶ Emba, gii loga uu kuunj muna uuta meleembaa me qaagoti, ii mono nomaen monaga? Me eja, gii embaga uu kuunj muna uuta meleembaa me qaagoti, ii mono nomaen monaga? Kawaajonj mono luaenonj laligowu. Kianj.

Anutunonj onjnotiwaas so mono toroqen laligowu.

¹⁷ Ponjonj motomotoonj onjo laaligogiaa arenj ano loemba me masaraja laligogi Anutunonj onjnoti, iikawaa so mono toroqen laligonj laaligogiaa kania mende utegowu. Uumeleenj kanagesoya kanagesoya liligonj gomanj so kaen jern koton onjmakejern.

¹⁸ Anutuwaas aiweseya eja mombaa selianonj kotogi laligoro kaanja onjnoti eenj, ii mono kotomambaajonj mende kaparanj komba. Anutuwaas aiweseya mombaa selianonj mende kotogi laligoro kaanja onjnoti eenj, mono ii kotowutiwaajonj mende kaparanj komba. ¹⁹ Anutuwaas aiweseya selenananonj kotogita eja me mende eji, iikanonj Anutuwaas jaanonj iwoi omaya koloojato, jojopanj qaaya tern koma otaaninj iikanonj mono honjawo koloaja.

²⁰ Anutunonj onjoono kambanj iikanonj loemba me masaraja laligogiti, onjo motomotoonj mono iikawaa so toroqen laligowu. ²¹ Mombaa welenqege omaya koloona Anutunonj goonoti eenj, iikawaajonj mono majakaka mende ama laligowa. Uuga meleema saanonj solanja koloonj gawonj monj mokoloonagati eenj, ii mono saanonj mokoloowa me uuga afaangoro saanonj toroqen welenqege omaya laligowa.^c

^c **7.21** Qaa kawaa kania monj ii kokaen: Uuga meleema saanonj solanja koloonj gawonj monj mokoloojanj eenj, gii saanonj toroqen welenqege omaya laligowa.

²² Ii kokaembaajon: Monjon welenqege omay kolooro Ponjon kaen oono uuta meleeno singisongoyaa kasia isano solanja koloon laligoja. Kaanjadeen monjon solanja kolooro Ponjon kaen oono uuta meleeno iyanjaa aija qaagoto, Kraistwaa jeta ten kombaatiiwaa kasanon nama welenja qen laligoja. ²³ Kraistnon tawa somatanon sewangia mero laligojutiwaajon mono balon ejemba yonoo qaa baatanon kema keegia moma welenqegegia omay koloon laligowubo. ²⁴ Kawaajon uumeleen alauruna, Anutunon onoono kamban iikanon solanja kasagia qaa me welenqege togiaa kasa gbadonon laligogiti, onjo motomotoon mono iikawaa so Anutuwa jaanon toroqen laligowu. Kian.

Gbaworo saran ano malo yonoo gejanono qaagia

²⁵ Emba saran jumuna^d onoo gejanonogia ii Ponjon mende jen kotooro mojen. Kawaajon Ponjon kiankomun nono qaana lan qaagoto, moma laarin nongi sokonjiwaa so jenkejenji, mono iikawaa so gosin neenaa momonanon kokaen jema:

²⁶ Kakasililin kamban dodowijiwaajon eja gbaworo emba saran laligojuti, kuuya ononon mono iikawaa so toroqen laligogi awaa koloowaa. Kaen romongojen. ²⁷ Emba men laligojani een, embaga mesaomambaajon mende janjari riiwa. Embaga qaa masaraja laligojani een, mono embawaajon mende mongamba. ²⁸ Kilen emba mewaati, iikanon mono singisongoyawo mende koloowaa. Kaanjadeen emba saranon eja mewaati, iinon singisongo mende ambaa. Singisongo qaagoto, iikaan ambuti, iyononon mono selegianon kakasililin mamaga mokoloowuya. Ononon ii mokoloowubotiwaajon mono anjon koma onomambaajon mojen.

²⁹ Kaen moma gejanonogia jejento, kilen qaa mon kokaen injjomanja: Uumeleen alauruna, Pon kawaatiwaa kambananon torijiwaajon ama emba men laligojuti, ononon mono kaanagadeen kamban kokainonga kanain embagia qaa tani kaen koloon laligowu. ³⁰ Wosobiri moma saajuti, ononon mono mende saabutiwaa tani kaen koloon laligowu. Uugia qeangoro aisoojuti, ononon mono mende aisooiwutiwaa tani kaen koloon laligowu. Iwoi sewana mejuti, ononon mono ii mende bunja qen aowutiwaa tani kaen koloon laligowu.

³¹ Namonon kamban kokaamba aren otaan laligonkejuti, iikanon mono aliwaatiwaa so koloaja. Kawaajon balombaa ilawoilaya konkororo ama gawombaajon amakejuti, ononon mono iikanon uugia somongonkejiwaa tani kaen mende koloon laligowu.

³² Onjo balombaa lombotaajon majakakagia qaa laligowutiwaajon mojen. Ejemba masaraja laligoji, iinon mono Pombaa ilawoilawaajon majakaka

^d 7.25 Olongkalu mende qeqeta

momakeja. Ii moma “Nomaen ambe Pombaa uutanon qeangoro sokonaga,” añaajon kaen jenkeja. ³³Kaen jenkejato, emba men laligoji, iinon mono balombaa ilawoilawaajon majakaka momakeja. Ii moma “Nomaen ambe embanaa uutanon qeangoro sokonaga,” añaajon kaen jenkeja.

³⁴Ponnon leegen embianon leegen awarangon momoya horori uutanon deeno laligoja. Kaanideen emba loya qaa ano emba saraj masaraja laligojaoti, iyoronon mono Pombaa ilawoilawaajon majakaka momakejao. Ii moma “Nomaen ambe unana ano sele busuna soraaya kolooro Pombaajon sokonaga,” iyangaraajon kaen jenkejao. Kaen jenkejaoto, eja men laligoji, iinon mono balombaa ilawoilawaajon majakaka momakeja. Ii moma “Nomaen ambe lonaa uutanon qeangoro sokonaga,” añaajon kaen jenkeja.

³⁵Oŋoangia ilaen oŋomambaajon moma gejanono qaa ii oŋonjen. Ii tosaana kasa kaana somongon oŋombe lombo mokoloowutiwaajon qaagoto, kania kokaembaajon ii oŋonjen: Niinon oŋo nanamemen dindina otaen uudendeen qaagoto, pondan Pombo qokotaen nama kotiiwutiwaajon mojen. Kawaajon gejanono qaagia ii inijojen. Kian.

³⁶Eja moŋnon emba sarambo buja qen aon laligonŋo mesaomambaajon romonŋoji, iwaa goro qaa ii kokaen jemaŋa: Eja iikanon kokaen romonŋon jeja, “Emba ii men sili awaa mende ama mumambo.” Kaen jero emba mewaatiwaa siŋa moma kotiiro embawaa gbania eja memewaa so kolooji een, iinon mono saanon siŋa otaen agimiŋ aori sokombaa. Iikaŋa kanon singisonŋoyawo mende koloowaa. ³⁷Mende koloowaato, ejanon emba ii mende mewaatiwaa qaaya aŋaa uutanon somonŋon moma kotiiji, iikawaajon kokaen jemaŋa: Moŋnon eja ii qaanon mende kuuro osijato, saanon aŋaa siŋa otaaro qaa moŋnon mende somonŋoji, een, iinon mono saanon aŋaa siŋa otaen emba ii mende mewa.

³⁸Kaen kolooro emba saraj mewaati, iwaa silianon mono dindina koloowaato, ii mende mewaati, iinon mono kana awaa soro otaawaa. Kian.^e

³⁹Embanon loyanon jaawo laligowaatiwaa so men aoawaa qaayanon somonŋoro laligojato, loyanon komuwaati een, qaa iikanon kaanideen

^e 7.38 36b Eja moŋnon borata eja mumambaajon uuwoi moji, niinon iwaa gejanono qaa kokaen jemaŋa: Maŋanon kokaen romonŋon jeja, “Borana muŋ sili awaa mende ama mumambo.” Kaen jero borataa gbania eja memewaa so kolooro eja mumambaa siŋa moma kotiiji een, iinon mono saanon siŋa otaen eja muro mero sokombaa. Maŋanon iikaŋa kanon singisonŋo mende ambaa. 37b Mende ambaato, maŋanon borata eja mende mubaatiwaa qaaya aŋaa uutanon somonŋon moma kotiiji, iikawaajon kokaen jemaŋa: Moŋnon maŋa ii mende kuuro osijato, saanon aŋaa siŋa otaaro qaa moŋnon mende somonŋoji een, iinon mono saanon siŋa otaen borata aŋon komba. 38b Kaen kolooro bora saraŋa eja mubaati, iwaa silianon mono dindina koloowaato, ii mende mubaati, iinon mono kana awaa soro otaawaa. Kian.

komuro saanon eja siinanon jewaatiwaa so mewaa. Uumeleembaa gadokopa ejaga qaagoto, eja Pombo qokotaaji, iigadeen mewaa. ⁴⁰Saanon eja men korisoro qerewenja mokoloowaato, toroqen masaraja laligowaati een, mono uukoisoro honja mokoloon aisoonkebaa. Niinon qaa ii gosin kaen jejen. Anutuwaa Unyanon noo uunanon kaanagadeen laligoji, iikawaajon mono kaen romongon jejen. Kian.

Nene tando lopiombaa nandun aaja ii newonja me qaago?

8 ¹Ono nene tando lopiombaa nandun aaja kawaa tere oogi gejanono kokaen jema: Ujopanon mono ilaan onombaa. Niinongiinon jegi tosanon kokaen jenkeju, “Kuuya nononon tando lopiombaa kanagia moma yagonin omay koloaja.” Qaa ii honabonaga koloaji, ii mojon. Ono momo kaanja jen laligogi uugianon waaro konain kaanja terereen awelegonkeju. Kaen ama deema sisau laligoju. Kana qaa waja ii uujopa. Kana iikaanja kanon mono ananaa uunana meagon men kotiin aowonja. ²Monon “Qaa mombaa kania moma yagojen,” ii jetanon jeji, iwaa momakootoya honanon mono mende kolooro toroqen tompin laligoja. ³Ii qanondeen jejato, monon Anutu uutanon jopagonkeji, Anutunon mono iwaajon moro honja koloaja.

⁴Nene tando lopion yonoojon nandun angiti, ii newonja me qaago? Qaa kokaen jenkeju, “Tando lopion ii ben honja mende laligojutiwaa kaisaregia koloaju,” ano qaa mon ii kokaen, “Anutu motoongonon laligoja. Alia mon qaago.” Qaa woi ii onjaga koloajaoti, ii mojon. ⁵Qaa iikawaa kania ii kokaen, “Ome benja benja,” qagia kaen qamakejuti, ii mamaga laligoju. Sombinon me balonon laligojuti, ii saanon mende mojon. Onanon omejiilan, ben ano eja pon ii mamaga laligoju.

⁶Ii laligojuto, ii kilen Anutu motoongon iinondeen ananaa benjana ano Manjana koloaja. Iinon iwoi kuuya mokolooro asugiro. Laaligonana iwaajon laligowombaajon ama nonono laligojon. Kaanagadeen Pon motoongon Jiisas Kraist laligoja. Iinon Anutu ilaaro iwoi kuuya mokoloori. Nono kaanagadeen ilaan nonono laligon kotiinkejon.

⁷Kaen moma laarijonto, ejemba kuuyanon momakooto kaanja ii mende men laligoju. Ii qaagoto, tosanon wala tando lopion waegia men moma kotiigitiwaajon ama koi kaananon kaanagadeen toroqen nene tando lopiombaa nandun aaja ii nen iikaanja kanon afaangon benjurugia ii romongon laligoju. Uugianon looloria kolooro uuwoi ama negi uugia iikanon menjerengonkeja. ⁸Menjerengonkejato, nenenon nunuama Anutuwa kosianon mende nonoomakeja. Nene singi laligowonati, iikanon tiwitiwilaa mende mokoloowonja. Nene nen laligowonati, qabunanananon iikanon mende somariwaa.

⁹Ii kilen nene kuuya newombaajon afaangojuti, ononon mono jeubaba lan laligowubotiwaajon galen men aon laligowu. Jeubaba kaen laligogi

tosianon injiima uugia loolooria kanon boliro kamaan unuwabo. ¹⁰Kawaa kania ii kokaen: Giinon momakooto hona menj laligon afaangon tando lopion jigoyanon kema rama nembanene nena alaga monnon giiro kokaen bimooawa: Uutanon loolooria kolooro uuwoi anji, iinon kaen giima uutanon waaro afaangon nene tando lopiombaa nandun aana ii nenj kamaan qenaga.

¹¹Goo momakootoga hona kanon mono geenjaa uumeleen alaga kuuro uuwoi qaganon loolooria koloojiwaajon mono afaangon nenj kamaan qenaga. Kraistnon iwaajon ama komuroto, nene ii nenj kaen kamaan qenj tiwilaaro mende sokombaa.

¹²Tiwilaawaato, uumeleen alaurugia kaen menj bolin onoma uugia loolooria ii qen kondeema singisongo amakejuti, iikaana kanon mono Kraist iyaana qotogon singisongo amakeju. ¹³Kawaajon niinon nene monj newe iikanon uumeleen alana kongoro muro kamaan qen singisongo anji eenj, niinon mono kamban monnon nene ii mende toroqen nemanja. Niinon alana jolonjon kongoro mumambotiwaajon kaparanj koma nanjer. Kianj.

Aposol nomaen koloowe sokonaga?

9 ¹Naa kasanon somonjon nono solana mende koloowenaga? Ononon gosin nongi aposol koloojen me qaago? Ponjana Jiisanon asugin nono iibe me qaago? Niinon Pombaanon nangon gawon mewe onjo mono gawon iikawaa hona kolooju. ²Ponjon onjo aposol gawon nono iwo nama mewe onjo uugia meleema noo munjen aasona kolooju. Kawaajon tosanon gosin nongi aposol mende koloowenagati eenj, ononon mono kanana iikaana moma yagoju. Ii mono afaangon nangon jegi sokombaa.

³Ejemba tosanon noojon “Aposol mende kolooja,” jen ajoroon gemanon qeqe ama nomakejuto, niinon mono onoonon sundu jen iikanon neenaa kanana nangon jenkejen. ⁴Kawaajon gere ano nembanene nonongi nenauruna yonowo menj nenj laligowonaga, iikanon mono soyanon koloona. ⁵Piito, aposol tosaana ano Pon Jiisaswaa kouruta yononon embaurugia momalaarigiawo unuama motoon kema kankeju. Niinon kaanagadeen iikawaa so ambenagati eenj, sili iikanon mono kana waleema qetetanngowenaga me qaago? Ii qaago totoonj.

⁶Selewaa laaligoyanon onjo ejemba geria nangon onomakejuto, nii ano Barnabas qaago. Noro gawombaa tawaya mende norongi eenj laligonkejo. Ii mogi sokonja me qaago? Tosianon uuwaa gawon megii tawa onongi selegiaa gawon mende menkejuto, noroojongadeen mono nanjonangonara noronaro mokoloowotiwaajon jeju me? ⁷Gawmambaa manjaqeqe gawon menkejuti, yonoononga monnon ana laaligoya nangon aon menkeja me qaago? Wain gawon komomakejuti, yononon kuuya iikawaa hona menj nenkeju me qaago? Kaanjadeen bulmakao galen komakejuti, yononon kuuya iikawaa aju apuya nenkeju me qaago?

⁸Qaa ii balonj ejemba ananaa momonana iikayadeenj mondama otaanj mende jejento, Anutunonj kaanagadeenj qaa iikayadeenj Mooseswaa Kana qaanonj jeja. ^{9f}Mooseswaa Kana qaanonj Juuda nonjo gawonj meme silinana ii jenj asarinj kokaenj oogita eja, “Wiit dumunj kota ano kaawoya gosiwombaajonj bulmakao ejia wama kanj oonjgi dumunj tuunj qaganonj riinj rijijaankeji, iwaa qaa oota mono mende mejugowu. Kaenj wagigi saanonj nene kitia nero sokombaa.” Kawaa so kasunonj tiwojunj menj oro metogoro qenj nene kitia mugi nero sokombaa. Anutunonj kasu bulmakao yonjoonja majakaka mende moma kaenj jeja. Ii qaago.

¹⁰Orowaajonj qaagoto, qaa ii mono nonoonj jero eja. Qaa ii nonononj kokaenj ambombaajonj ama oogita eja: Kinononj gawonj tetebaro meji, iinonj mono honja koloowaatiwaajonj jejeromonjromonj qaganonj gawonja menjkeba. Kaanagadeenj dumunj tonjononj qenj honja ano kaawoya gosiji, iinonj mono bakaya menj newaatiwaa mamboma gawonja menjkeba. ^{11g}Nonononj uuwaa qaa kota batugianonj qosoma kororonj laligoninj onjononj laaaligowaa nanjonango iwoi mende nononjgi gamuyawo koloonjkeja. Niinonj menj qeangonj onjombe onjononj iikawaa kitia meleema nonjgi soyanonj koloowaa.

¹²Tosianonj batugianonj uuwaa gawonj megi nanjonj onjonjgi soyanonj kolooji eenj, nii mono so ii uugunj nanjonj nonjgi sokombaa. Kitia onjoninj iikawaa kitia nononjgi so konagato, niinonj iikaenj ambutiwaajonj mende qisinj onjombe. Kraistwaa Oligaa Buja qaa seiwaatiwaa kania somongowombotiwaajonj mono iwoi nonombutiwaajonj mende qisinj onjoninj. Qaagoto, nononodeenj mono kaparanj koma kotiinj lombo kuuya bosima laligoninj.

^{13h}Qaa koi mono romongowu: Jiwowonj jigononj gawonj menjkejuti, iyonjononj mono jigo iikanonja nembanenegia menj nenkeju. Siimolonj oonj alatawaa gere bolanja galej kombutiwaajonj kuunj onjonjgi nanjuti, iyonjononj ejemba nene nandungia alatanonj angj nene iikawaa kitia tosia ii iikanonja buja qenj aonkeju. ¹⁴ⁱQaa iikawaa so Ponjonj kaanagadeenj jenj kotonj qaa kokaenj jero, “Oligaa Buja jenj seigi ejembanonj mobuti, iyonjononj mono Oligaa Bujawaa kitia kotinj nandunj angj laaligogiaa nanjonangogia mokoloonj laligowu.”

¹⁵Niinonj saanonj qaa iikawaa so romongonj uuwaa gawonj menj tawa nombutiwaajonj qisinj onjombenagato, kotinj nandunj ambutiwaa qaa kuuya ii mesaowe. Monej ambutiwaa qaa oojenji, ii onjononj kaenj ama nombutiwaajonj mende oojenj. Tawa memambaajonj romongowe bimooro koomuwaajonj mobe afaangoja. Neenaajonj ii qaa omaya qaagoto, tawa mende nombutiwaa qaaya ii mono selen a mepeseenj jejenj. Noononj qaa ii monjononj me monjononj qewagomambaajonj amamaaro laligomanja.

^f 9.9 Dut 25.4; 1 Tim 5.18 ^g 9.11 Room 15.27 ^h 9.13 Dut 18.1 ⁱ 9.14 Mat 10.10; Luuk 10.7

¹⁶Oligaa Buŋa jeŋ seinkejeŋi, iikawaajon selen a mepeseemambaa so mende koloojeŋ. Niinon Anutuwa a jeŋkooto baatanon laligon ii jeŋ seimambaa so koloojeŋ. Gawon ii mono mesaomambaaajon amamaajeŋ. Oligaa Buŋa mende jeŋ seiwenagati eeŋ, iikawaajon lombonon qananon uro niima ilipizi jewutiwa a so koloowenaga.

¹⁷Neenaa siŋnaajon gawon ii meweengon mewenagati eeŋ, mono saanon tawa nombutiwaajon mambombenaga. Kaento, Anutunon kuun nono neenaa aigna mende otaan Buŋaya galeŋ komakejeŋi eeŋ, ii mono Anutunon moma laariŋ noma gawon a nono laligojeŋiwa a so menkejeŋ. ¹⁸Kaeŋ kolooro naa iwoinon mono tawana koloonkeja? Oligaa Buŋa jeŋ seiŋ ii sewaŋa qaa amakejeŋi, iikanon mono noo tawana koloonkeja. Anutunon gawonaa kitia nombutiwaajon jeŋ kotoŋ Buŋa Terenon eji, qaa iikawa a so tawawaajon mende kaparaŋ komakejeŋ.

¹⁹Ejemba monon me monon mende somongon nono saanon neenaa aignon laligowenagato, ii kilen neena men kamaan aon laligojeŋ. Ejemba kuuyanon uugia meleembutiwaajon kaparaŋ komakejeŋ. Kaen ambutiwaajon ejemba kuuya welengia qeŋ laligojento, seiseiya yononon kilen Kraistwa a buŋaya mende koloowutiwa a so kolooju. ²⁰Juuda yononon uugia meleembutiwaajon ilaan onoma batugianon Juuda tani koloon laligowe. Mooseswa a Kana qaa baatanon laligojuti, iyononon uugia meleembutiwaajon ilaan onoma neeno Kana qaa kawaa baatanon mende laligon kilen qaa iikawa a gbadonon somongon nonjiwa a tani koloon batugianon laligowe.

²¹Mooseswa a Kana qaa mende moma laligojuti, iyononon uugia meleembutiwaajon ilaan onoma batugianon Kana qaa mende moma laligojeŋiwa a tani koloon laligowe. Neeno Anutuwa a Kana qaawaajon tompiŋ mende laligojento, Kraistwa a Kana qaa baatanon kema ii teŋ komakejeŋ. Ii kilen yonoo batugianon Anutuwa a Kana qaa mende mojen tani koloon laligowe. Ejemba seiseiyanon uugia meleembutiwaajon kaen ama laligowe.

²²Momalaarigianon looloria laligojuti, iyononon uugia meleema kotiwutiwaajon ilaan onoma batugianon looloria tani koloon laligowe. Ejemba tosaŋa naa afaŋaga kana iinon me iinon uugia meleembutiwaajon ilaan onoma ejemba kania kania yonoo batugianon tani kania kania ama laligowe.

²³Tani kuuya ii Oligaa Buŋanon seiwaatiwaajon amakejeŋ. Seiro kotumotueyanon neenaa qananon uro neeno kaŋagadeen oyanboyan koloomambaaajon ama kaen amakejeŋ. ²⁴Qaa koi mono romongowu: Kuu aambaa kambananon kuuya yononon haamo ambutiwaajon esungia men kululuuŋ kemalejuto, motoongon monon mono haamo ama tawa mewaa. Ono mono motoongon iikawa a so bobogariŋ kema tawa mewombaajon kaparaŋ koma laligowu. Mono iikawa a so momalaari koma gbiliŋ laligowu.

²⁵ Ejemba aangolenonj haamo ambombaajonj kemakejuti, iyonononj mono kuuyanonj iyangia tororo galej koma aowombaajonj koma gbilingkeju. Yonononj kasasoronj juquma gororongowaati, iikayadeen mewombaajonj kaparanj komakejuto, nonononj ila wage mende aliwaati, mono tawa ii mewombaajonj kaparanj komakejonj. ²⁶ Kawaajonj niinonj lansanj kema koma kanj koma mende bobogarinj kemakejejen. Borona kuma manja lansanj mende qenkejento, kuu aarj alauruna haamo ama onjomambaajonj mono dindinagadeen tororo qenkejejen.

²⁷ Niinonj ejemba tosaanja Buja qaanonj uugia kuunj laligowe tegoro Anutunonj mono gema nuro neeno ilawage mende memambo. Kawaajonj mono neenaa sele busuna mindinjonj tororo koma gbiling galej komakejejen. Kianj.

Israel wala laligogiti, iyonoononj galej meme qaa

10 ^{1j} Oo uumeleenj alauruna, Israel nonoo ambosakonananonj Mooseswaa gematanonj otaanj kagi iwoi kolooroti, iika-waajonj poumapou laligowubo. Kawaajonj Israel nonoo kananana kokaenj toroqen oomaña: Yonononj kuuya koosu baatanonj kanj laligonj Kowe Osoga kotogi yonoononga monjonj monj mende tiwilaaro. ² Anutunonj oomuluya koosunonj ano kowenonj ano ii kotonj kanj kuuyanonj uugia meleema Mooseswaanonj kanageso koloogi. ^{3k} Kaenj koloonj kuuya yonononj uuwaa nene iikayadeenj mokoloonj nejen laligogi.

^{4l} Kaanagadeenj kuuya yonononj uuwaa apuya iikayadeenj mokoloonj nejen laligogi. Uuwaa apuya ii jamo somata monjonj onjotaan kanagianonj karoti, mono iikanonja mokoloogi. Jamo somata ii Kraistwaa sareya. ^{5m} Kaenj laligogito, ii kilenj Anutunonj kanageso honja yonoojonja uukorisoro mende moma laligoro balonj qararanjkonjonjanonj tiwilaagi qamogianonj qeqelalanj enj gisaagi.

⁶ⁿ Kaenj kolooroti, ii ananaa gejatootoonanaga kolooja. Anutunonj mono sare ii nonoojonj ama ano galejen meme qaananaga kokaenj kolooja: Yonononj uugia mende galejen koma bologa mewombaajonj koposongogiti, nonononj mono iikawaa so ama tiwilaawombo. ^{7o} Kaanagadeenj Israel yonoononga tosanonj tando lopionj waegia menj mepeseen laligogiti, onononj mono iikawaa so ama laligowubo. Yonoojonj Buja Terenonj qaa kokaenj oogita eja, “Kanageso yonononj nejen korisoro ama ajoroonj raji uugianonj waaro iikanonj meleema gejajojombanj kokaenj kolooro: Yonononj rii gbawe oronj apu kotiga nejen serowilin lajen angij.” Qaa kaenj eja.

^{8p} Yonoononga tosanonj serowilin angij Anutuwwa irinjonsoonjaajonj ama ejemba 23,000 kawaa so ween motoongowaa uutanonj komun

^j 10.1 Eks 13.21-22; 14.22-29 ^k 10.3 Eks 16.35 ^l 10.4 Eks 17.6; Janj 20.11

^m 10.5 Janj 14.29-30 ⁿ 10.6 Janj 11.4 ^o 10.7 Eks 32.6 ^p 10.8 Janj 25.1-18

kamaagi. Nonononj mono tosaana yonoo so serowilinj ambombo.

⁹ Kaanagadeenj Israel yonoononga tosianonj Ponj iijongogi mokolen yonononj injigi komugi. Nonononj mono tosaana yonoo so Ponj iijonggo wombo. ¹⁰ Yonoononga tosianonj galejurugia njindinj-ndundu jenmeesanj ama gema ununj laligogi menj tiwitiwilaa gajobanonj mono unuro komugi. Nonononj mono tosaana yonoo so njindinj-ndundu jenmeesanj lanj ama laligowombo.

¹¹ Kaenj koloonj ononoti, sareqaa ii mono ananaa gejatootoonanaga kolooja. Namononj laaligowaa kambanj tetegoyanonj kanj kuunj nonono laligojonj, sundu ii mono nonoononj ama oogi galej meme qananaga kolooja. ¹² Kawaajonj nama kotiimambaajonj jejarij, gii mono kamaanj guwabotiwaajonj ama galej menj aonj laligowa.

¹³ Angobato qagianonj umakejuti, iikayadeenj mono balonj ejemba kuuya nonoo qanananonj umakeju. Angobato tania monj mokoloowuyaga, iikanonj esungianonj mende sokombaatiwaajonj kamaawuyagato, Anutunonj qaaya somongorotiwaa so ii pondanj otaanj amakeja. Iinonj angobato Toya angonj kono angobato esungia mende sokombaatiwaa so ii ama onjomambaajonj amamaankeja. Kawaajonj angobato mogi Anutunonj esuna onoma iikaana kanonj oloj kombombaa kana kaanagadeenj meleun onono koloonkeja. Kawaajonj onononj balombaa angobatoya iikanonj saanonj kotiinj haamo ambutiwaa so koloaju. Kianj.

Tando lopiombaa lombanj ano Pombaa samonj kowoga

¹⁴ Kawaajonj wombo alauruna, tosianonj tando lopionj waegia menj mepeseenj onomakejuto, onononj ii kok koma mesaowu. ¹⁵ Niinonj momo ejemba akadamugiawo koloojutiwaa so qaa jemaajati, ii mono onjoangio gosinj iikawaa honj mokoloowu.

¹⁶ ^s“Pombaanonj samonj newonj,” kaenj jenj kotumotuwaa qambiwaajonj Anutu dangisenj jenj qama koolinj qambi iikanonja nenkejonj, iikanonj mono Kraistwaanonj toroqenj saya nenkejonj. Bered motonj iikanonja nenkejonj, iikanonj mono Kraistwaanonj toroqenj busuya nenkejonj. Iikawaajonj mono duduuwubo. ¹⁷ Kuuya nonononj bered motoonggo iikanonja nenkejonj. Bered ii motoonggo koloojiwaajonj ama mamaga nonononj Kraistwaa honj motoonggo koloonj.

¹⁸ ^tOno mono Israel kanagesowaa laaligoya romongowu. Ejemba siimolonj oowutiwaajonj nene anggi tosianonj iikawaa kitia nenkejuti, iyonononj alatanonj toroqenj gawonj Anutuwaajonj menkeju. ¹⁹ Qaa iikawaa kania honj ii mono nomaenj jewenaga? Tando lopionj onjoonj bao qegi saya kamaaro siimolonj onkejuti, iikanonj honj koloojiwaajonj

⁹ 10.9 Jan 21.5-6 ^r 10.10 Jan 16.41-49 ^s 10.16 Mat 26.26-28; Maak 14.22-24; Luuk 22.19-20 ^t 10.18 Lew 7.6

jeja me qaago? Tando lopion ii hona koloojutiwaajon jeja me qaago? Qaa kawaa kania ii nomaen?

²⁰ "Tando lopion ii hona qaagoto, uumeleembaa gadokopa yononon kiler siimologia omejiilan yonoojon onkeju. Ii Anutuwaajon qaago. Niinon ongo ome yonowo toroqen laligowubotiwaajon majakaka mojen. ²¹ Onjo Pombaa qambinonga ano omejiilan yonoo qambinonga ororon newombaajon amamaawuya. Kaanagadeen Pombaa nene dun ano omejiilan yonoonon nene dun ii ororon toroqewombaajon amamaawuya. ²² "Nanamemen kaananon mono Pombaa uuta mero boliro irija soombaatiwaajon mojon me? Ku-usunananon mono Pon uugun uma laligojon me?

Nononana ainana mesaon Pon mepeseewonja.

²³ "Tosianon kokaen jenkeju, "Nono saanon nononana jaajaa ainana otaan iwoi kuuya amakebona." Qaa ii honagato, nanamemen kuuya kanon mono mende ilaen nonomakebaa. "Nono saanon nononana jaajaa ainana otaan iwoi kuuya amakebona," kaen jenkejuto, nanamemen kuuyanon mono uunana mende nanjon men kotiin nonomakebaa.

²⁴ Monjon mon iyanjaajonadeen romonjon qeangomambaajon kaparan kombaboto, alaurutanon qeangowutiwaajon kaparan kono sokombaa.

²⁵ Oro ii me ii maaketnon ama qetegon nene mirinon (sii mirinon) sewaŋa mewutiwaajon amakejuti, ii mono uuwoi mesaon nenkebu. Orowaajon ama uugianon menjerengowabotiwa qisiqisia mon mono mende ambu. Qaago! ²⁶ "Qaa iikawaa kania ii Buŋa Terenon kokaen oogita eja, "Balon ano iwoi kuuya kanon eji, ii Pombaa buŋaga kolooja."

²⁷ Mon Kraist mende moma laariji, iinon onoono iwaanon kembombaajon moma kema ragi nembanene ii me ii jaagianon ama onombuti, ii mono uuwoi mesaon newu. Nenewaajon ama uugianon menjerengowabotiwa qisiqisia ii mono mende ambu. Qaago!

²⁸ Onoangiaajon qaagoto, "Nene koi tando lopion yonoo nandun aana kolooja," monjon kaen injjoroti een, ii injjoroti, iwaa uutanon boliwabotiwaajon mono galen men aon mende newu.

²⁹ Geengaa uuganon menjerengowabotiwaajon mende jejento, alagaa uutanon boliwabotiwaajon ii jejjen. Niinon neenaa aijnon iwoi ambe alanaa uutanon boliro gosin noma Anutunon qaana jen tegon kitia meleema nombabo. Een kaen mendeema aonin jawo kolooro mende sokonja. ³⁰ Niinon ejemba yonowo toroqen rama nenegiaajon "Anutu dangisen!" jen oro nemanati, tosanon iikaen ambe niima iikawaajon gema nugi mende sokombaa. Orowaajon Anutu mepeseenjen, iikawaajon mono qaa tokoronkota jen nongi mende sokonja.

^u 10.20 Dut 32.17 ^v 10.22 Dut 32.21 ^w 10.23 1 Kor 6.12 ^x 10.26 Ond 24.1

³¹Kawaajon nene apu newuti, ano ii me ii ambuti, ii kuuya mono Anutuwaa qabunayanon seiwaatiwaaajon ama amakebu. ³²Iwoi mon mende angı mombaa uutanon iikawaajon boliro momalaarianon zololongon kamaawabo. Juuda me kantri tosiaa ejemba me Anutuwaanon kanageso yonoo batugianon mombaa uutanon mono onjojon ama boliwabo. ³³Niinon kaanagadeen iwoi kuuya amakejeni, iikanon mono ejemba korebore uugianon qeangowaatiwaaajon kaparan koma laligojen. Neenodeen qeangomambaaajon mende nanjento, ejemba seiseiyanon qeangowutiwaaajon janjarin riwe mombo letoma Siwewaa buja koloowutiwaaajon kaparan komakejen. Kian.

11 ¹Niinon Kraistwaa sili kaanja amakejeni, iikawaa so onjonon mono noo silina otaan laligowu. Kian.

Emba onjonon mono wangia esuun Pon mepeseewu.

²Niinon iwoi kuuya amakejeni, onjo iikanon romongon nomakejutiwaaajon dangisen jen onjonjen. Onjo kuma onjombetiwaa so qaana ten koma otaankejuti, iikawaajon mono mepeseen onjonjen. ³Niinon onjo qaa koi moma kotowutiwaaajon mojen: Kraistnon eja kuuya nonoo wanana kolooja. Ejanon embawaa waja kolooja ano Anutunon Kraistwaa waja kolooja. ⁴Kawaajon eja onjo mono wanıkougia qetegon qama koolin Anutuwa qaa jegi sokombaa. Eja kuuyanon wangia turun qama koolijuti, me Anutuwa gejatootoo qaa jen asarijuti, Anutunon mono iyonoo momogiaajon moro gamuyawo kolooro iyangia men kamaan aonkeju.

⁵Kaento, emba monjon waja mende esuun qenjaaro ajoajoroonon qama kooliji me Anutuwa gejatootoo qaa jen asariji, iinon mono loya wan kolooji, ii gamu qen mun iyan men kamaan aowaa. Kaen ama wan juya kuuya motogi asuganon een laligowaatiwaa so koloowaa. ⁶Embanon waja mende esuui een, iinon mono wan juya kaanagadeen jero motogi sokombaa. Ii sokombaato, embanon wan juya jero motogi gamuyawo koloowabo. Kawaajon mono waja esuun laligoro sokombaa. ⁷Embanon loyaa akadamuya koloojato, ejanon Anutuwa ujaunaya ano akadamuya kolooja. Kawaajon ejanon mono waja mende esuuro sokombaa.

⁸“Ii kokaembaajon: Waladeen ejanon embanonga mende kolooroto, embanon ejawaanonga kolooro. ⁹Anutunon eja ii embawaajon qaagoto, emba ii ejawaajon mokolooro laligoju. ¹⁰Kania kawaajon ama embanon mono ku-usun baatanon laaligowaa aiweseya ii waja esuun laligoro sokombaa. Kaen kolooro Siwe gajoba yonjonon godaqeqewaa sili awaa iimakebu.

¹¹Kaen sokombaato, Pombo qokotaan laligonin embanon mono ejawaa qaaya mende uugun anaa aijanon lan mende laligowa. Ejanon

kaanagadeen embawaa qaaya mende uugun aŋaa ainanon lan mende laligowa. ¹²Embanon ejawaa siitanonga kolooro kawaa so ejanon kaanagadeen embawaa goron uutanonga koloon laligojonto, ilawoila kuuyaa kondomondoo Toya ii Anutu.

¹³Kawaajon embanon wanja mende esuun Anutu qama kooliro sokombaa me qaago? Qaa ii mono onjoangio gosin somongowu.

¹⁴Anutunon ejemba mokoloon nonoma balonon motoon laaligo arengoroti, areŋ ii iima gosin sili koi kaanja mono moma asarijon me qaago? Ejanon wan juya mende motoro koriji een, iikanon mono gamu qeŋ aoja.

¹⁵Anutunon embawaa wan juya koriga ii esuya koloowaatiwaajon muro laligoja. Kawaajon embanon wan juya mende motoro koriji een, iikanon mono akadamuya koloon muja. ¹⁶Mononon qaa kawaajon niinongiinon amambaajon moji een, niinon iikawaajon qaa motoongo kokaen jemaŋa: Anutuwaanon kanagesoya kanagesoya Anutu mepeseewombaajon ajoroonkejuti, iyononon mono nonowo uumotoongo ama sili iikayadeen otaan sili tosaanja togonkeju. Kian.

Pombaa samon toroya newutiwaa silia

Mat 26.26-29; Maak 14.22-25; Luuk 22.14-20

¹⁷Ono uumeleen ajoajoroonon ajoroon kanon mende qeangonkejuto, mono toroqen kileqileenkeju. Kawaajon niinon mende mepeseen ononjento, areŋ ama jeŋ koton ononjeŋ. ¹⁸Qaa mutuya mon gejananon kemero kokaen mobe, “Ono uumeleen kanagesowaa ajoajoroonon ajoroonkejuti, iikanon mono batugianon angowowo amakeju.” Qaa ii jegi moma bakayagadeen hona kolooji, iikaen moma laarijeŋ.

¹⁹Batugianon deema tuun busubuusu angi Anutunon injiuro daen ononon momalaariwaa angotetenon nama kotiiwu ano daen ononon mende sokombuti, qaa iikanon mono asuganon koloonkeja. Iikawaajon uuwoi mende mojeŋ. ²⁰Uumeleen ajoajoroonon ajoroonkejuti, iikanon mono Pombaa samon kowoga newombaa silia mende otaankeju.

²¹Ii kokaembaajon jejeŋ: Samon kowoga nenkejuti, iikanon ororon qaagoto, aŋa aŋa nenegia meŋ kanain lan negi tegero tosanon toroqen wosogia injiuro tosanon apu kotiga mamaga neŋ enkalolon kolooju.

²²Ee mirigia en ononja me qaago? Iikanon saanon nene ano apu newu. Anutuwaa uumeleen kanageso jejewili ama onombombaajon moju me ejemba wanaya nembanenegia qaa ii meŋ kamaan onombombaajon moju me? Kawaajon niinon onjo mepeseen onomanjwaajon moju me? Kaen qaago totoon. Mono nomaen jeŋ onombe sokonaga?

²³Poronon qaa nonoti, niinon ononon kaanagadeen ii mobutiwaajon kokaen jemaŋa: Pon Jiisas memelolo meŋ mugi gomantiina kanon bered mero. ²⁴Ii meŋ kotuegon dangisen jeŋ moton kokaen jero, “Koi neenaa

busunaga. Ii onjoonj ama togonj onjonj. Ii nej mono nii romongon noma laligowu.” ²⁵ ^bKaen jero negi tegoro kaanjadeen qambi mej kokaen jero, “Qambi koi mono soomonggo gbilia kolooja. Noo sana koi kanon mono Anutuwa soomonggo meji kotiiro ewaa. Ii nejkebutiwa so mono nii romongon noma laligowu.”

²⁶ Bered ano qambi iikanonja nejkebuti, iikanonj mono kamban so Pononj komuroti, iikawaa bunaya mej asarinj laligonj ugi eleema karo tegowaa. ²⁷ Kawaajonj mononj bered me Pombaa qambi iikanonja arambaran qaganonj neji, iinonj mono Pombaa busuya ano saya mej kamaan ama singisongoyawo kolooja. ²⁸ Kawaajonj ejemba nononon ananaa uunanaa kania gosinjo mono bered ano qambi iikanonja nenin sokombaa.

²⁹ Mononj Pombaa busuya ano saya mende goda qen nembanene toonj kaanja lanj neji, Pononj mono iwaa qaaya jen tegoro lombo qaganonj ubaa. ³⁰ Lanj nej laligogitiwaajonj ama ejemba seiseiyanonj batugianonj loorinj ji mokoloogi mamaganonj goronj qen komudaborogi.

³¹ Komudaborogito, ananaa uunana gosiwonagati eenj, Anutunonj qaanana gosinj jen tegoro lombo mende mokoloowonja. ³² Ii mende mokoloowonjato, Pononj qaanana gosinj jen tegonj kaen mono kamban kokaamba mindingonj nonomakeja. Kanagenj jen tegonj nonono ejemba uugia mende meleengiti, iyonowo ororonj gere sianonj kemebombotiwaajonj mono mindingonj nonomakeja.

³³ Kawaajonj uumeleenj alauruna, nene newombaajonj ajoroonjkebuti, iikanonj mono onjoangiaajonj mamboma aonj ororonj nejkebu.

³⁴ Mononj wosoya kiji eenj, iinonj mono iyanjaa mirinonj nembaneneya newa. Ajoroonj lanj negi Anutunonj injiima qaagia jen tegoro lombo mokoloowubotiwaajonj ii jejenj. Qaa tosaanja onjoononj kamaajati, kamban iikanonj jenj kotonj onomaaja. Kianj.

Gawonj memewaa momo kalenj yonoo kanagia

12 ¹ Oo uumeleenj alauruna, niinonj Uja Toroyaa momo kalenja kalenja iikawaa qaawaajonj poumapou laligowubotiwaajonj mojenj. ² Uumeleembaa gadokopa laligogiti, kamban iikanonj iinonj me iinonj horonj onoma unuano tando lopionj omaya waegia mej mepeseen laligogi. Kaen me kaen jen jinjaunj kema lanj laligogiti, ii saanonj moju.

³ Kawaajonj onjo qaa koi mobutiwaajonj jejenj: Anutuwa Ujayanonj monj sololoo “Jiisas qasuaajen,” qaa ii jemambaajonj osiwa. Kaanagadeen Uja Toroyan onj eja me emba monj mende sololoonj muji eenj, iinonj mono “Jiisasnonj Ponja koloonj nonja,” qaa ii jemambaajonj amamaawaa.

^b 11.25 Eks 24.6-8; Jer 31.31-34

⁴“Gawonj memewaa momo kaleŋa ii kania kania koloojuto, Uŋa Toroya iinonj mono motoonŋo kolooja. ⁵Uumeleenj kanageso welenj qeŋ oŋombombaajonj gawonj kania kania meŋkejonjto, Poŋonj mono motoonŋo kolooja. ⁶Welenj qeŋ oŋombombaajonj Anutunonj ku-usuŋa kuuya nonoojonj mendeema nonono afaanŋonj kotiiŋ gawonj meniŋ honja kania kania koloonjkeja. Honja kuuya ii Anutuwaanongja kanjkejato, Anutunonj mono motoonŋo kolooja.

⁷Uŋa Toroyanonj kanageso uunana nangoro kotiiwombaajonj moma gawonj memewaa momo kaleŋa ninisaano honjanonj mono motomotoonj nonoononj kokaen me kokaen koloonjkeja: ⁸Uŋa Toroyanonj mombaa uutanonj kemeŋ Anutu nemuŋ koma muŋ momakooto qaa jejewaa kaleŋa muja. Uŋa motoonŋo iikanondeen mono moŋ sololooro momo qaita moŋ moma yagojiwaa kaleŋa buŋa qeŋ aoja.

⁹Moŋonj Uŋa motoonŋo ii qokotaan momalaariwaa kaleŋa buŋa qeŋ aoja. Toroqen moŋonj Uŋa Toroya iikanondeen qokotaan meŋ qeeangowaa kaleŋa kaleŋa buŋa qeŋ aoja.

¹⁰Mombaajonj angoletto memewaa esuŋa muja. Mombaajonj Anutuwaawaa gejatootoo qaa jejewaa kaleŋa muja. Mombaajonj uŋa ano ome mendeembombaa kaleŋa muro uŋa awaanonj me omejiilan moŋonj sololooro laligoji, ii saanonj gosinjkeja. Mombaajonj qaaya qaaya qaita moŋ jejewaa kaleŋa muja. Toroqen moŋonj qaa qaita moŋ jero mombaajonj ii meleembaatiwaa kaleŋa muja. ¹¹Gawonj memewaa momo kalen kuuya ii Uŋa Toroyamotoonŋo iikanondeen mono sololoonj moro sokonjiwaa so mendeeno kuuya nonononj aŋa aŋa buŋa qeŋ aonj laligojonj. Kiaŋ.

Kraistwaa selia motoonŋoto, kitiuruta mamaga.

¹²^cSele busunana motoonŋo koloojato, kilenj iikawaa uutanonj sele kitiuruta ii mamaga koloaju. Kitia kuuya ii mamaga koloojuto, kilenj ii mindirinj sele busu motoonŋo koloaju. Kraistwaa selianonj kaŋagadeen mono iikawaa so kolooja. ¹³Kawaa kania ii kokaen: Uŋa motoonŋononj mono kuuya nono sololoonj koma konjoratinj kanonj mulu meŋ nonono Kraistwaa sele busu motoonŋo koloojonj. Nono Juuda me kantri tosiaa toya laligojonj, ananaa gawonana meŋkejonj me tonana eenj welenj qeŋ oŋomakejonj, ii kilenj kuuya nono mono Uŋa iikayadeen buŋa qeŋ aonin uunananonj kemero moma mujonj.

¹⁴Sele busunananonj mono sele kitia motoonŋowaa so mende koloojato, iikawaa uutanonj kitiuruta mamaga koloaju. ¹⁵Kananananonj kokaen jenaga, “Nii boroga qaago. Kawaajonj sele busu mende toroqen laligojen.” Kaen jenagati eenj, iikawaajonj mono kilenj sele busu mesaonj aŋodeen mende laligonaga. ¹⁶Gejanananonj kokaen jenaga, “Nii jaaga qaago.

^c 12.4-11 Room 12.6-8 ^d 12.12 Room 12.4-5

Kawaajon sele busu mende toroqen laligojen.” Kaen jenagati een, iikawaajon mono kilen sele busu mesaon ajodeen mende laligonaga.

¹⁷Selenananon kuuya jaa koloonagati een, qaa momowaa gejanananon mono daen ranaga? Kaenagadeen jumunanon geja koloonaga, iikaya moron momowaa sewanananon mono daen ranaga?

¹⁸Aja aja qaagoto, Anutunon sele busu kiti motomotoon ii arengon moro sokonjiwaa so mindirin onono sele busu motoongo kolooju. ¹⁹Sele kiti kuuya ii kiti motoongo koloowuyagati een, mono nomaen sele busu motoongo koloonaga? ²⁰Kaen qaagoto, sele kitinana ii mamagato, sele busunon motoongo kolooja.

²¹Kawaajon jaanon borowaajon kokaen jemambaajon amamaaja, “Nii goojon mende amamaajen.” Kaenagadeen wajnon kanawaajon “Nii goojon mende amamaajen,” kaen jemambaajon amamaaja.

²²Simbirinsambaran qaagoto, sele kitinana monin looloria koloojuti, iyononon qaongi jaawo laligowombaajon amamaawona. ²³Sele kitinana monin qabunagia kamakamaata koloojuti, ii mono esuunin qabunagiawo kolooju. Sele kitinana monin gamugiawo koloojuti, ii mono tororo esuunin ejemba jaagianon sokonja.

²⁴Sele kitinana asuganon qendeembombaajon gamu mende mojon, ii mende esuunin sokonja. Kaen amakejonto, Anutunon sele kitia kitia mindirin somongon onoma kitia omaya ii qabuna somata muro ororon kolooju. ²⁵Sele busu kiti yononon batugianon juma angowowo men aowuboto, tani motoongo kala koma aowutiwaajon mono arengoro ororon kolooju. ²⁶Sele busu kitia monon siimbobolo moji, tosaaja kuuya mono iwo siimbobolo momakeju. Sele kitia monon qabuna mokolooji, tosaaja kuuya mono iwo aisoonkeju.

²⁷Ononon Kraistwaa sele busuya kolooju ano motomotoon ononon mono iwaa sele kitiuruta kolooju. ²⁸“Kawaa so Anutunon ama onono uumeleen kanagesowaa gawon kokaen menkeju: Wala tosaaja kuun onono wasiwasi eja aposol kolooju. Kawaa gematanon tuun woiya kuun onono gejatootoo ejemba kolooju. Tuun karoona yononon boi qaqazu kolooju. Kawaa gematanon tosanon angoletotoo meme ejemba kolooju. Tosaaja yonoonon momo kalen onono jia jia men qeangonkeju. Tosianon afaangon kotiin tosaaja ala ilailaa ama onomakeju. Tosaaja yonoonon kalen onono galenkonkon gawon menkeju. Tosianon qaa qaita mon jenkeju.

²⁹Kuuya ononon wasiwasi eja aposol mende kolooju. Awawi toton! Kuuya ononon gejatootoo ejemba mende kolooju. Kuuya ononon boi qaqazu kolooju me qaago? Kuuya ononon angoletotoo meme ejemba kolooju me qaago?

© 12.28 Ef 4.11

³⁰ Ji menj qeangowombaa momo kalenja kalenja ii kuuya onjoononj eja me qaago? Kuuya onjononj qaa qaita monj mende jenjkeju. Qaago. Qaaya qaaya qaita monj jegi onjo kuuya ii meleembombaajonj afaangoju me qaago?

³¹ Onjononj mono gawonj memewaa momo kalenja kalenja awaa soro ii bunja qenj aowombaajonj awelegonjkebu. Kaenj awelegogi niinonj kana awaa soro qendeema iikawaa momo kalenja ii kokaenj jenj asarimanja:

Uunonj jopagonj aoaowaa kalenja

13 ¹ Niinonj ejemba ano Siwe gajoba yonoo qaaya qaaya qaita monj kanonj qaa jenj laligowenagato, uujopananonj mende kolooji eenj, mono kilenj kokaenj koloowenaga: Gonj qegi gonjonj qaro angotomanja momakejonj me goubire utugogi kinqororonj qamakeji, mono iikawaa so koloowenaga.

² Gejatootoo qaa jejewaa momo kalenja enj nono qaa aasangoya kuuya mobenaga ano qaa kuuyaa kania moma yagowenagati eenj, iikanonj mono soyanonj kolooja me qaago? Ii kilenj uujopanaa honjanonj mende asugiro iikaanja mono iwoi omayagadeenj koloonj eenj totoonj laligowenaga. Momalaari kotiga totoonj mokoloonj kawaa qaganonj baanjaa Toya jenj kotowe saanonj tenj koma baanja qetegonj mongenj anagato, uujopana mende asugiji eenj, iikanonj kilenj mono iwoi omayagadeenj koloonj eenj totoonj laligowenaga.

³ Eshuhinana kuuya ejemba wanaya yonjoononj mendeema onjombenaga ano sele busuna tosia yonjononj oogi jewaatiwaajonj togonj onjombenagato, uujopanaa honjanonj mende asugiji eenj, iikanonj mono mende totoonj ilaang nombaa.

⁴ Monjonj alia uutanonj jopagoji, iinonj mono uugereya qaa uubonjonj qaganonj ala ama munjeja. Goronkiki mende moma iwoiyaajonj mende koposongonjeja. Selia mende menj uma jaba-arambaranj mende laligoja.

⁵ Nanamemenjanonj alia horonj ureenj mende ama uuta mende menj bolinjeja. Iyana qeangomambaajondeenj mende kaparanj komakeja. Uuqege ama mugi uu uugere uulanawo mende amakeja. Menj bolinj mugi siimbobolo moroti, ii mende romongonj mesaonjeja.

⁶ Tosianonj bologa anjuti, iikawaajonj mende aisoojato, qaa honja otaankejuti, mono iyonowo motoonj aisoonjeja. ⁷ Kambanj so alia sopa somongonj kooronjanonj nama kotiinj moma laarinj munjeja. Kaenj me kaenj kolooro Anutuwa jejeromonjromonj ama mamboma awasanakaka nama siimbobolo kuuya moma mokosinjonjeja.

⁸ Uujopa nanamemenj ii kambanj tetegoya qaa enj ubaa. Gejatootoo qaa jenj qaaya qaaya qaita monj jenkejuti, iikanonj qaombaa ano momo qaita monj iikanonj mono kaanagadeenj omaya koloonj tegowaa. ⁹ Momo

^f 13.2 Mat 17.20; 21.21; Maak 11.23

qaita monj ii bakasasanj moma yagonkejonj ano gejatootoo qaa ii bakasasanj jenkejonj. ¹⁰Bakasasanj amakejonto, Anutuwaawaa kalenja kalenja akadumugiawo koloowuti, kambanj iikanonj bakasasanj laaligonananonj mono qaono oyanboyanj siiseweweya qaa laligowonja.

¹¹Niinonj naamade laligoweti, kambanj iikanonj naamade qaa jenj laligowe. Uumomonanonj naamade uu kolooro iikawaa so qaa gosinj romongonj laligowe. Eja somata koloonj kanonj naamade nanamemenj ii mesaonj gema qewe. ¹²Kawaa so kambanj kokaamba Anutuwaawaa akadumuya ii saanonj mende iimakejonj. Ii atatononj uunj ii-iitaa tani iima bimbimgonj tania tororo mende moma eenj romongonkejonj. Kaenj romongonkejonto, kanagenj Anutuwo jaasewanj qenj aonj iima sororogowonja. Kambanj kokaamba momo qaita monj ii bakasasanj moma yagojento, kambanj iikanonj ii mono kuuya moma yagodoboro manja. Anutunonj nii moma komunj nonji, niinonj iikawaa so iwaa kania moma komudaboro manja.

¹³Qaa koi jenj kotiijonj: Kalenj karoonj momalaari, jejeromongromonj ano uujopa ii kotiinj enj ubuto, uujopa nanamemenj iikanonj mono batugianonj uuta koloaja. Kianj.

Gejatootoo qaa ano qaa qaita monj jejewaa kalenja

14 ¹Uujopawaa kania mono otaanj laligowu ano gawonj memewaa momo kalenj kania kania ii mono buja qenj aowombaajonj kaparanj koma laligowu. Iikanonj awaato, gejatootoo qaa jejewaa kalenja mewombaajonj mono kotiinj kaparanj koma laligowu. ²Monjonj qaa qaita monj jeji, iinonj ejemba nonoojonj qaagoto, mono Anutuwaajonjadeenj ii jenkeja. Uña Toroyanonj sololooro qaa aasangoya asugiro jenkejiwaajonj tosaanja nonononj qaa ii mende moma asarij munkejonj. Mono iyanja siri ilaanj aonkeja.

³Tompij laligojonto, gejatootoo qaa jenkeji, iinonj mono ejemba uunana menj kotiinj nangonj ulunkolenj ama nonomambaajonj ama qaa jenkeja.

⁴Monjonj qaa qaita monj jenj iikanonj iyanjaa uuta meagonj kotikotii mokoloonkejato, gejatootoo qaa jenkeji, iinonj mono uumeleenj kanageso kuuya uunana meagonj menj kotiinj nonomakeja.

⁵Oŋo kuuyanonj qaa qaita monj jewutiwaajonj mojentonj, gejatootoo qaa jewutiwaajonj mono kaparanj koma mamaga mojenj. Gejatootoo qaa jenkeji, iinonj mono qaa qaita monj jenkeji, ii uuguja. Qaa qaita monj jenj ii iikanondeenj ananaa qaanonj meleenji, iikaanja mono ororonj koloojao. Kaenj kolooro qaayanonj mono uumeleenj kanageso uunana meagonj menj kotiinj nonono sokonja.

⁶Oo uumeleenj alauruna, niinonj onjoononj kanj qaaya qaaya qaita monj jewenaga, iikanonj mono nomaenj onjo menj qeangonj onjombenaga? Kaenj qaagoto, Anutuwaanonj qaa injisaamana me momo qaita monj onjomana

me gejatootoo qaa jemaŋa me gejanono qaa kuma oŋomanjati eenj, iikanonj mono meŋ qeaŋgonj oŋomaŋa.

⁷Awelo me gita kulele me iwoi moŋnonj riiwaa aroya mokoloonjkejonj, iyoŋononj mono laaligogia qaagoto, kanagia mono kaanjiadeenj kokaenj eja: Moŋnonj awelo laŋ uuj me gita kulele laŋ qero iikanonj qagia aŋa aŋa mende mokoloonjkeji eenj, riiwaa aroya mono nomaenj moma asariwonaga? ⁸Kaanjagadeenj romonj uuj boligi qata tororo mende moma asarijonj eenj, morononj mono manja qeqewaajonj afaaŋgonj jojorinaga?

⁹Oŋoo kanagia ii kaanjiadeenj eja: Neselaŋgianonj ejemba mende moma asariwutiwaa so qaa laŋ jejuti eenj, moŋnonj qaa kaanja mono nomaenj moma asarinaga? Qaa kaenj jejuti, iikanonj mono eenj laŋ haamononj kemakeja. ¹⁰Baloŋa baloŋa kanonj qaa morota morota daw ijenjkejonj, ii morononj monagato, kileŋ kuuya yoŋononj mono qaawaa kania moma asariwoniwaaŋonj eju.

¹¹Kania kawaajonj ama jenjkejonto, moŋnonj qaa jero qaayaa kania mende mojenj eenj, niinonj iwaa qaayaa wabaya koloowe iinonj kaanjagadeenj noo qaanaa wabana kolooja. ¹²Oŋoo kanagia ii kaanjiadeenj eja: Oŋo gawonj memewaa momo kalaŋa kalaŋa buŋa qeŋ aowombaajonj awelegogi sokonja. Iikanonj mono kalaŋ koi kaanja mewombaajonj kaparaŋ koma laligowu: Momo kalaŋ uumeleenj kanageso uugia meagonj meŋ kotiŋkejuti, mono ii buŋa qeŋ aonj gawononj aŋgi awaa soro koloowaa.

¹³Kawaajonj qaa qaita moŋ jenjkeji, iinonj mono kokaenj qama kooliro sokombaa, “Oo Anutu, qaa jejenj, ii meleemaŋiwaa momo kalaŋa mono nombaa.” ¹⁴Iikawaa kania ii kokaenj: Niinonj qaa qaita moŋ jenj qama koolijenj eenj, noo uŋananonj qaagadeenj jenj qama koolinjenjato, uumomonanonj mono hoŋa moŋ mende mokoloonjkeja.

¹⁵Kawaajonj mono nomaenj ambe sokombaa? Niinonj mono uŋananondeenj qaagoto, uumomona kaanjagadeenj iikanonj ama qama koolinjemana. Rii qama mepeseenjenjenj, ii uŋananondeenj qaagoto, uumomona mono kaanjagadeenj iikanonj ama qamakemaŋa. ¹⁶Gii Anutu uŋaganonj mepeseenj mujaŋj eenj, ejemba omaya moŋnonj ajoajoroogianonj kaŋ rama mepeseenjaŋiwaa kania mende moma kotowaati, iinonj mono “Qaa ii oŋanonj,” ii nomaenj jenaga? Naama jejaŋj, iinonj ii mende moma asariŋ eenj tompiŋ raja. ¹⁷Gii saanonj Anutu mepeseenjato, goo qaaganonj tosaŋa yoŋoo uugia mende meagonj meŋ kotiŋ oŋonja.

¹⁸Niinonj kuuya oŋo unjuugunj qaaya qaaya qaita moŋ ii mamaga jenjkejenj, iikawaajonj Anutu mepeseenjenj. ¹⁹Anutu mepeseenjato, uumeleenj kanageso uutanonj ejemba kuma oŋomambaajonj kaparaŋ koma moma asariwutiwaaŋonj qaa jeta 5 jemambaajonj mobe hoŋa kolooja. Qaaya qaaya qaita moŋnonj qaa jeta 10,000 neenaajonjadeenj jemambaajonj mobe kamakamaata kolooja.

²⁰Uumeleenj alauruna, oŋo qaa gosinj romonjgonjkejuti, iikanonj mono naamade tani mesaonj ejemba somata yoŋoo tani koloonj romonjgonj

lalogowu. Bologa ambona jegi iikanonj mono merasiisii kaanja koloon amamaawuto, momakootogianonj mono ejemba somata koloonj lalogowu.

²¹ Mooseswaa Kana qaanonj qaa monj kokaenj oogita eja,

“Niinonj waba ejemba kuunj onjombe kanageso koi yonoononj kanj jegianonj qaa tania monj jegi lanj walingonjkebuto, ii kilenj noo qaana mende moma kotowu. Ponj niinonj kaenj jejenj.”

²² Qaa kawaa so qaa qaita monj jeninj uugia mende meleengji yonononj mogi Anutuwaaw aiweseya koloonj ononjato, momalaari ejemba nonoojonj iikanonj mono aiweseya monj mende kolooja. Ii qaagoto, gejatootoo qaa jeninj iikanonj momalaari ejemba nonoojonj Anutuwaaw aiweseya kolooja. Uumeleembaa gadokopa yonononj ii mogi Anutuwaaw aiweseya monj mende koloonj ononja.

²³ Uumeleenj kanageso onononj ajoroonj kuuya onononj qaaya qaaya qaita monj kanonj jegi tosanonj Buja qaa mende kuma ononjgi uugia mende meleema eenj kanonj ubuti, iyonononj mono aarunj kokaenj jewuyaga me qaago, “Wanjoosoo mono koloonj ononja.”

²⁴ Kaenj jewuyagato, kuuya onononj gejatootoo qaaya qaaya jegi monjonj Buja qaa mende kuma mugi momalaaria qaa eenj ajoajoroogianonj ubaati eenj, kuuya onononj mono singisongoya isaama uuta mende meleenotiwaaw qaaya jedaborogi kaniaya moma kotooro asuganonj asugiwaaw. ²⁵ Utaaw qaa aasangoya aasangoya asuganonj asugiro iinonj mono dagonj kamaanj Anutu waeya menj mepeseenj kokaenj jokoloonj qabaa, “Anutu ii onjanonj onoo batugianonj laligoja.” Kianj.

Uumeleenj ajoajoroowaa arenja ii kokaenj:

²⁶ Oo uumeleenj alauruna, kawaajonj nono mono nomaenj jeninj sokombaa? Ono Buja qaawaajonj ajoroonjkebuti, iikanonj motomotoonj onjo mono kuuya arengia monj me monj ii kokaenj amakebu: Monjonj Buja onjsaawaa arenja ano monjonj Buja qaa kuma onono monjonj Anutuwaaw gejanono qaa dongoga inisaano monjonj qaa qaita monj injijoro monjonj ii meleembaa. Arenj kuuya ii mono uumeleenj kanageso uunana kuunj menj kotiiwombaajonj ama amakebu.

²⁷ Tosianonj qaa qaita monj jewuti eenj, ejemba 4 qaagoto, woi me karoonj yononongadeenj mono ajoajoroow motoongowaa uutanonj kaenj jewu. Yononongadeenj mono arengiaa so awanjo jegi monjonj ii meleembaa. ²⁸ Monjonj qaa meleemambaa so mende kolooji eenj, iyonononj mono uumeleenj kanagesowaa ajoajoroononj qaagia bogoro rama iyangiaajonadeenj qaagia qaita monj jegi Anutunonj mobaa. ²⁹ Gejatootoo ejemba yonoononga woi me karoonj yononondeenj mono arenj ononjgi qaa injijogi tosanonj mono qaagia gosiwu.

³⁰Kaen ambuto, moŋnonj ajoajoroononj raro Anutunonj gejanono qaa uutanonj isaano moji eenj, iinonj mono ii injjoro gejatootoo qaa wala jeji, iinonj qaaya mesaonj qaa bo raba. ³¹Ejemba kuuyanonj Anutuwaanonj gejanono qaa mogi uugia nanjoro qeangowutiwaajonj onjo mono korebore saanonj kambangia menj arengiaa so gejatootoo qaa jewu. ³²Gejatootoo ejemba yonononj mono saanonj unagia galej kongi unagianonj qaa baatanonj kenjutiwaa so koloowu.

³³Anutunonj gijigaju Toya qaagoto, luae Toyaga koloowa. Kawaajonj ajoajoroogia mono arejanonj otaanj amakebu. Ejemba soraaya yonoo batugianonj kanageso so amakejuti, onjo kaanagadeenj mono iikawaa so kokaenj amakebu: ³⁴Emba onjo mono uumeleenj kanagesowaa ajoajoroogianonj qaa bogoro rabu. Yonononj qaa jewutiwaa so mende koloowuto, Kana qaa ejiwaa so mono qaa baatanonj kema laligowu.

³⁵Embanonj uumeleenj kanagesowaa qaa jenj kotonj kuma onono mende sokonja. Kawaajonj qaa mombaa kania mobombaajonj mojuti eenj, iyonononj mono mirigianonj kema rama angiaa lourugia qisinj onjombu.

³⁶Anutuwaanonj Buŋa qaa iikanonj onoo batugianonga kolooro me qaago? Qaa iikanonj koloow seij onoononj kanj onoo buŋagadeenj koloowa me qaago? ³⁷Moŋnonj kokaenj jenaga, “Niinonj gejatootoo qaa jewe Unj Toroyanonj sololoow nono qaa iikawo uumotoongoo mende anjenj.” Kaen jeji, iinonj mono qaa koi moma yagowa: Niinonj embawaajonj qaa onj onjonjenj, iikanonj mono Pombaa jenkooto qaaga koloowa. ³⁸Moŋnonj qaa iikawaa geja mende ama silemale laligoji eenj, onjo mono eja iwaa qaawaajonj geja mende ama laligowu.

³⁹Kawaajonj uumeleenj alauruna, onjo mono gejatootoo qaa jewombaajonj awelegonj laligowu ano qaa qaita moŋ jewubutiwaa songoya ii mende ambu. ⁴⁰Ii mende ambuto, iwoi kuuya mono tororo arenj ama otaanj amakebu. Kiaŋ.

Kraistnonj koomunonga waaro.

15 ¹Oo uumeleenj alauruna, niinonj Oligaa Buŋa jenj asarinj onjombeti, ii duduuwubutiwaajonj mono menj gbilin onjomaŋa. Onjo ii buŋa qenj aonj momalaarigia iikanonj ama rindanjonj nanju. ²Niinonj Oligaa Buŋa jenj asarinj onjombeti, onjo ii iikawaa so pondanjenj anjonj kombuti eenj, iikanonj mono menj letoma onono Siwewaa buŋa koloowu. Kaen mende ambuti eenj, uugia mono eenj totoonjenj meleema laligoju.

³^hNiinonj qaa tosaŋa kuuya goraayanonj ama neeno Buŋa qaa moma anjonj kombeti, ii mobe uro iikawaa qaa kota mobutiwaajonj ii kokaenjenj onjombe: Kraistnonj Buŋa Tere ejiwaa so nonoo singisongonanaajonj ama komuro. ⁴ⁱKomuro Buŋa Tere ejiwaa so roŋ kongi somaŋa karoow kolooro

^h 15.3 Ais 53.5-12 ⁱ 15.4 Ond 16.8-10; Mat 12.40; Apo 2.24-32

koomunonga waaro. ^{5j}Koomunonga waama Piitowaanon asugiro ano kawaa gematanon gowokouruta 12 yonoonon asugiro.

⁶Kawaa gematanon kamban motoongo iikanondeen uumeleen alaurunana jangogia 500 uuguroti, mono iyonoonon asugiro. Yonoononga ejemba hona yononon toroqen kamban kokaamba kaanagadeen laligojuto, tosonian komudaborogi. ⁷Kawaa gematanon koga Jeimswaanon asugiro ano kawaa gematanon aposol kuuya yonoonon asugiro.

^{8k}Yonoonon kuuya asugingo konoga mono noonon kaanagadeen asugiro. Niinon aposol kolokolooyanon qaagoto, paluga kaanja koloowe. ^{9l}Kawaa kania ii kokaen: Niinon aposol yonoo batugianon mobe kamaaro daaburugiaga koloojen. Anutuwa uumeleen kanageso sisiwerowero ama onoma laligoweti, iikawaajon noo qana aposol qagi mobe gamuyawo koloaja.

¹⁰Gamuyawo koloojato, kamban kokaamba iwoi anjeni, ii mono Anutuwa kalemoriananon men letoma nemun koma nono laligojen. Iinon kalemorianan nono lalabubu mende ambe kamaan qen omaya mende kolooroto, niinon mono aposol kuuya unuugun haamo ama onoma kotiin gawon men laligowe. Ii neeno qaagoto, Anutuwa kalemoriananon mono inaan nono gawonaa hona kaen koloon seiro.

¹¹Niinon meweti me yononon megi hona kolooroti, ii kilen. Nononon mono Oligaa Buja qaa kaen jen asarinkejon ano onjo iikawaa so uugia meleema Kraist moma laarin laligoju. Kian.

Anana koomunonga nomaen gbilin waabonga?

¹²Mobu! Kraistnon koomunonga gbilin waaroti, iwaa kania kaen jen asarinkejon ee, onoononga tosonian mono nomaen ama kokaen jenkeju, “Koomuya yononon mende gbilin waabuya.” ¹³Kaen jenkejuto, koomuya yononon mende gbilin waabuyagati ee, Kraistnon mono kaanagadeen mende gbilin laligon kotiinaga. ¹⁴Anutunon Kraist mende men gbiliro koomunonga waanagati ee, nono Buja qaaya ii jen asarinkejon ii mono qaa omaya koloonaga. Ii moma laarigi momalaarigia iikanon mono kaanagadeen jangon qaoma omaya koloonaga.

¹⁵Anutunon onanon koomuya mende men gbilin onono waabuyagati ee, Kraist kaanagadeen mende men gbiliro waanaga. Nono ii kilen Anutuwa kania kokaen nangon jenkejon, “Anutunon mono Kraist men gbiliro koomunonga waaro.” Qaa ii hona mende koloonaga, ejembanon mono kawaajon ama kanianana mokoloogi qoolongoya kolooro saanon nonoojon kokaen jewuyaga, “Anutuwa kania mono nangon jen soonkeju.”

^j 15.5 Mat 28.16-17; Maak 16.14; Luuk 24.34, 36; Jon 20.19 ^k 15.8 Apo 9.3-6

^l 15.9 Apo 8.3

Qaa kanonj mono gamuyawo koloona. ¹⁶ Anutunonj koomuya mende menj gbilin onono waabuti eenj, Kraistnonj kaanjiadeen mende gbilin waanaga.

¹⁷ Anutunonj Kraist mende menj gbiliro waanagati eenj, onjo mono eenj toontoonj moma laarinj muj toroqenj singisongogiaa kasagbadononj laligowuyaga. ¹⁸ Kaenj kolooro alaurunananonj Kraistwo qokotaanj komugiti, iyonononj mono kaanagadeen soonj gere siawaa buja koloowuyaga. ¹⁹ Anana Kraist jejeromonromonj ama muj balononj laligowombaa so galenj koma nonono kambanj iikanonj tegowaatiwaajonj mambonjonj eenj, nono mono ejemba tosaaja kuuya unjuugunj baagianonj kemenj auta dawoyagadeenj laligonin kuuyanonj woso momo ama nonomakejutiwaa so koloowonaga.

²⁰ Kaaja koloowonagato, Kraistnonj mono onjanonj gbilin koomuya yonoo jetamemegia koloonj koomunonga waaro. ²¹ Kawaa kania ii kokaenj: Eja monjonj koomu kondooro asugiro kanainj komunj laligonj kounin. Komunj laligojonjwaajonj ama eja monjonj komunj gbilin laaligo kombombanja kondooro asugiro. Kawaaajonj anana kuuyanonj mono kaanagadeenj gbilin koomunonga waabonja. ²² Kuuya anono Aadam kaaja koloonj komuwonati, kaanjiadeenj Kraistwo qokotaajonj, Anutunonj anana kuuya laligonj kotiiwombaajonj menj gbilin nonombaa.

²³ Menj gbilin nonombaato, kuuya anono mono Anutunonj kambanj anotiwa so gbilin waabonja. Kraistnonj jotamemenana koloonj gbiliro iikawaa gematanonj iwaa buja koloojonj, anono eleema karo kambanj iikanonj gbilin waabonja. ²⁴ Kraistnonj mono eleema kanj omejiilan kuuya balonj so esunmumu qaganonj galenj komakejuti, iyonoo usungia menj kamaanj ama esungia kuuya kondeembaa. Ii kondeema bentotonja Anutu Mambaa borianonj ano balononj laaligo kanonj tegowaa.

²⁵ ^m Kraistnonj galenj koma laligonj uro Anutunonj Buja qaa ejiwaa so “mono kereuruta kuuya haamo ama iyanjaa kana baatanonj ama onombaa.” Kraistwaa galenkonjonj gawonjanonj mono iikanonj tegowaa. ²⁶ Kereuruta haamo ama onono kanonj koomu Toyanonj mono konoga kolooro menj kamaanj mubaa.

²⁷ ⁿ Kawaa kania ii Buja Terenonj kokaenj eja, “Anutunonj mono iwoi kuuya iwaa kana baatanonj ano eja.” Qaa kaenj ejato, “Iwoi kuuya ano eja,” qaa kaenj jero kania mono asuganonj kokaenj eja: Anutunonj iwoi kuuya Kraistwaa baatanonj ano ero iyanja mono mende menj kamaanj Kraistwaa baatanonj ama aoro. ²⁸ Kaenj qaagoto, Anutunonj iwoi kuuya Meriaa baatanonj ano galenj koma kereuruta kuuya iyanjaa ku-usunjaa baatanonj ama onombaa. Ii tegoro kanonj Anutunonj mono Meria kaanagadeenj iyanjaa ku-usunjaa baatanonj ama galenj koma mubaa. Kaenj koloonj Anutunonj iwoi kuuyaa Ponja koloodaboronj laligonj ubaa.

^m 15.25 Ond 110.1 ⁿ 15.27 Ond 8.6

²⁹Qaa monj ii kokaenj: Ejemba tosanonj uugia mende meleema eenj komugitiwaajonj tosanonj koomuya ii ilaaj onjombutiwaajonj jenj kitigia koloogi dujanonj mombo oomulu menj onjmakeju. Koomuya yonononj mende gbiliŋ waabuyagati eenj, iyonoo gawonj hojanonj mono nomaenj koloonaga? Anutunonj komugiti, ii qaago totoonj menj gbiliŋ onono waabuyagati eenj, ejemba kaaja yonononj mono nomaembaajonj ama jegi yonoo kitigia koloogi oomulu menj onjmakeju? Gawongia ii mono eenj mewubo.

³⁰Komunj mende waabonagati eenj, nonononj kaanagadeenj mono uunana Anutuwaaw gawononj mende ama somongowonaga. Anutuwaaw gawombaajonj ama komuwombotiwaaw lombo baatanonj suulanj mende kema laligowonaga. Qaago.

³¹Koomunonj mono kambanj so gogonj nomambaa so kolooja. Qaa ii onja. Oo uumeleenj alauruna, niinonj Kraist Jiisas Pohnana iwo nama onjoojonj ama selenaj menj umakejenj, iikawaa sareqaa honja ii asuganonj injjowej mobutiwaajonj mojenj.

³²°Neenaa aij otaanj gawonj koi memambaajonj romongojuti eenj, iwoi koi kanonj mono nomaenj ilaaj nombaa? Kaenj qisiŋ onjombe ii mono romongonj meleembu: Niinonj Efesus siti kokanonj ejemba jeranjai kanjanawo kaaja mokoloonj komumambotiwaajonj yonowo aonj laligowe. Mono doomorona keno moma aonj laligowe. Komungo mende gbiliŋ waabonjati eenj, iikaanja mono mende aonj orowenaga. Mono Efesus uulanjawo mesaowenaga. Kaenj kolooro saanonj tosaanja yonowo kokaenj jewenaga, “Woranj komuwonjatiwaajonj mono saanonj nenkorisoro ama apu kotiga nenj laligowonja.”

³³Jinjaunj mende ambu. “Ejemba bologa yonowo ainjolonj raji nanamemengia awaa iikanonj boliwaa.” Qaa monj kaenj eja. ³⁴Onjoo batugianonj ejemba tosanonj Anutu mende moma mujuti, iikawaajonj uumeleenj onononj gamugia mobutiwaajonj ama ii jejenj. Kawaajonj mono poumapougia mesaowu. Ugianonj letono tororo moma singisongonj mende toroqenj amakebu. Kianj.

Sele busunananonj gbiliŋ waama qaita monj koloowaa.

³⁵Monjonj kokaenj qisinaga, “Anutunonj koomuya ii nomaenj menj gbiliŋ onono waabuya? Sele busugianonj letono mono tani nomaenj koloowuyaga?” ³⁶Kaenj qisinaga, mono uuta qaawaa qaa jenaga. Onj yagonj kota mende komuro komowuyati eenj, iikanonj mono mende juma waabaa. ³⁷Kotaa gowoya waabaati ii mende komojanto, kotagadeenj komojanj. Wiit me yagonj kota me waroga tosaanja komoma kororoonkejanj.

³⁸ Iikayadeen komoma kororoonkejanto, Anutunonj mono siinja so gowoya mubaa. Kota tania anja anja ii iyangiaa gowogia anja anja onjomakeja.

³⁹ Iwoi busugia ii tanigia motoonngo qaago. Ejemba busugia anja, oro busugia anja, koon busugia anja ano sora busugia ii anja.

⁴⁰ Iikawaa so Siwenonj laaligowaa sele busu ii anja kolooja ano namononj laaligowaa sele busu ii anja kolooja. Anja anja koloojaoto, Siwe selewaa akadamyua ii namo selewaa akadamyua uugunj qaita monj kolooja. ⁴¹ Weembaa asamararanga ii anja, koimbua asamararanga anja ano sengelao yonoo asamararanga ii anja. Sengelao asarigi tosaana yonoo asamararanga ii sengelao tosaana yonoo asamararanga ii uugunkeja.

⁴² Koomunonga gbilij waabonati, iikawaa kanianonj mono iikawaa so eja. Sele busu ronj kombonati, iikanonj gisaan qaombaato, Anutunonj ii menj gbiliro waabaati, iikanonj mende komuwaa. ⁴³ Sele busu ronj kombonati, iikanonj looloria akadamyua qaa koloojato, Anutunonj ii menj gbiliro waama kanonj mono kotiga koloon asamararawo koloowaa.

⁴⁴ Sele busu ronj kombonati, iikanonj namononj laaligowaa selia koloojato, Anutunonj ii menj gbiliro waama iikanonj mono unja gomanonj laaligowaa sele busuga koloowaa. Namowaa sele busu eji eenj, iikawaa so unawaa selia ii kaanagadeen eja. ⁴⁵ Kawaa qaaya ii Buja Terenonj kaanagadeen kokaen oogita eja, “Eja mutuya Adam iinonj letoma unaya mokoloon sewan aasonj horonj laaligoyawo kolooro.” Qaa ii monij bakaya kokaen kolooro: Aadam monj kanagenj asuginj mono mengbiligbiliwaa unaya kolooro. ⁴⁶ Unawaa iwoiya ii wala mende kolooroto, namowaa iwoiya kanonj mono mutuya kolooja. Unawaa iwoiyanonj mono iikawaa gematanonj kolooro.

⁴⁷ Anutunonj eja mutuya sububunonga mero balonj eja kolooro. Aadam kanagenj iinonj mono Siwenonga kamaanj batunananonj asugiro. ⁴⁸ Namo ejembanonj eja balononga kolooroti, mono iwaa so kolooju. Siwewaa buja koloojonj, nonononj eja Siwenonga kamaanj asugiroti, mono iwaa tani koloojonj. ⁴⁹ Anana namo eja mutuyaa kaitania menj laligojonj, iikawaa so Siwe ejawaa kaitania ii kaanagadeen menj laligowonja. Kianj.

⁵⁰ Oo uumeleenj alauruna, niinonj qaa kokaen injijowe mobu: Sa busunananonj mono Anutuwa bentotonj uutanonj keuma dunj mewutiwaa so qaago. Ii amamaawao. Sele busu koi kanonj gisaan qaombaati, iikanonj mono oyanboyonj mende mokoloowaa. Siwewaa dunj mende aliwaati, sele busu koi kanonj mono ii memambaajonj amamaawaa.

⁵¹ Mobu! Niinonj qaa aasangoya monj kokaen injisaamana: Kuuya nonononj mono mende goronj qenj komuwonja. Qaagoto, koomuya yonononj letongji tosaana nonononj mono sele busunawanawo letombonja. ⁵² Anutunonj

koomuya menj gbilin onono romonj qaita monj konoganonj qaro iikanonj waagi anono bilisik ano uulanjawodeen letombonja. Wala komugiti, iyonononj mono mombo mende komuwu.

⁵³ Sa busu koi gisaanj qaombaati, iikanonj mono letoma mende aliwaatiwaa so koloowaa. Sele busu koi komuwaati, Anutunonj ii mono opo kaanja qetegonj kawaa kitianonj sele busu mende komuwaati, ii nonono menj maleku kaanja moubonja.

⁵⁴ Kaenj koloojato, letoqetoma ii asugidabororo sele busunana qaita monj meninj mende komunj gisaawaati, kambanj iikanonj mono aisoowonja. Buja Terenonj qaa oogita eji, iikanonj mono honjawo kolooro iikawaa so kokaenj jewu, “Iinonj mono koomu Toya kondeema haamo ano otokorianj maajonj.”

⁵⁵ Qaa iikawaa alia monj ii kokaenj, “Oo koomu Toya, giinonj mono haamo ambagatiwaa so qaago. Oo koomu Toya, goononj wasa jeta kanonj mono ninimambaajonj amamaawaa.”

⁵⁶ Qaa kaenj ejato, koomuwaa wasa jeta ii singisonjgo nanamemenj. Jojopanj qaayanonj mono singisonjgo ambombotiwaaw songo ano kilenj aninj singisonjgononj esunjawo koloonkeja. ⁵⁷ Esunjawo koloonkejato, Pohnana Jiisas Kraistnonj mono Anutuwaanonj nemunj kono ala ilailaanana kolooro iwaajonj ama koomu haamo ama uugunj laligowonja. Kawaajonj “Anutu dangisenj!” jejenj.

⁵⁸ Oo wombo alauruna, haamo ambonjatiwaajonj onjononj mono nama kotiinj wansanj-wansanj mesaonj uugia mende uma kamaanj amakeba. Pombaanonj qokotaanj gawonja megij honjanonj mono kamaanj omaya mende koloowaa. Ii moma yagonj Pombaa gawonja ii mono uugere^t qaganonj bonj qenj pondanj menj laligowu. Kianj.

Jerusalem ala ilailaa onjombutiwaa jenjkootoya

16 ¹ “Judia kanageso soraaya yonoojonj ala ilailaa monenj menj kululuuwutiwaajonj qisin nongiti, iikawaajonj kokaenj jenj kotonj onjonjenj: Niinonj Galesia prowinswaa uumeleenj kanagesoya kanagesoya jenj kotonj onjombeti, onjononj kaanjiadeenj mono iikawaa so kokaenj amakebu:

² Sonda so weenj mutuya kanonj onjo kuuya anja anja mono nandunj amakebu. Toomorianj menkejutiwaa so monengia bakaya ii kowigiaa goraayanonj ama galenj koma laligowu. Kaenj angij niinonj kambanj monjononj onjoononj kawej kanonj nandunj sangabangaja ambutiwaa so mende ambuto, ii saanonj kowigianongaja menj alatanonj ambu.

³ Kaenj angij onjoononj kamanjati, niinonj kambanj iikanonj saanonj jenj-asa-asari tere onj eja gawonj kawaajonj mogi sokonji, mono iyonjoo

^r 15.54 Ais 25.8 ^s 15.55 Hoos 13.14 ^t 15.58 Uugere ii Pombaanonj awaawaajonj jeja. Uugere bologa ii qaago. ^u 16.1 Room 15.25-26

borogianonj ama wasinj onjombe kulukulululuu kalengia ii menj Jerusalem kembu. ⁴Niinonj yonowotootoonj kemambaajonj kemaŋati eenj, iyonononj mono saanonj niwo toroqenj motoonj kowe kotonj kembonja. Kianj.

Poolwaa gawonja ano kana kekembaa areŋa

⁵“Niinonj Masedonia prowins uugunj kemaŋa. Kawaajonj Masedonia mesaonjo mono onoononj kamambaajonj mojenj. ⁶Onoononj kanj kambanj tosaana onowoto rabenaga me konjuru kambanj (winter) ii kaanagadeen onoo batugianonj toroqenj laligodaborowenaga. Kaenj laligowe saanonj ilaana nongj daenj daenj kembenaga, iikanonj mono afaangonj kana toroqenj kemaŋa. ⁷Kambanj kokaamba onoononj kanj tatawagadeen injiima unuugunj kemambaajonj mende mojentoto, Pononj oo jewaati eenj, mono kambanj tosaana onowoto ramambaajonj jojorijenj.

⁸“^xKaenj jojorijento, wala Efesus siti kokanonj toroqenj laligowe gbani jaayaqeqe dologa (pentekost) kanonj kanj kuuwaa. ⁹Anutunonj noojonj gawombaa naguya somata hororo saanonj gawonj somata mewe honja koloonj seinkejato, mamaganonj tuarenjenj ama nomakeju. Kawaajonj kokanonj toroqenj laligomambaajonj mojenj.

¹⁰“Timotinonj nii kaana Pombaa eja geria koloonj gawonja menj laligoja. Kawaajonj iinonj onoononj kawaati eenj, onjo mono kalaŋ koma mugi kee momoya qaa onoo batugianonj laligowaa. ¹¹Mononj monj mende iima sisiriinj jejewili ambato, onowoto laligoro tegoro noononj kamambaajonj jewaati, iikanonj mono ilaana mugi luaenonj onomesaonj eleema kawa. Niinonj uumeleenj alauruna yonowoto ii iibombaajonj mambonjonj.

¹²Uumeleenj alanana Apolos iwaa qaa ii kokaenj jemaŋa: Iinonj uumeleenj alauruna yonowoto onoononj kawaatiwaaajonj qaa kotakota ijonj uu kuunj mube. Kaenj kuunj mubeto, kambanj kokaamba onoononj kamambaajonj uuta kotiitoto togoja. Kanagenj kambaŋa saanonj enj mubaati, mono iikanonj kawaa. Kianj.

Yeizozo qaa tetegoya

¹³Onjo mono uugbiligbili laligonj momalaarigia menj gbiliŋ kotiinj laligowu. Eja kotigaa so mono uuwaa nanjonango ejemba koloonj Pombaa ku-usunawo nambu. ¹⁴Iwoi kuuya ama mewuti, ii mono uujopanonj angi koloowaa.

¹⁵“Stefanas iwaa mirinonj laligojuti, onjo ii moma onjonju. Akaia prowinsnonj gawonj meniŋ uugia meleengi gawonanaa honja mutuya kaenj kolooroti, ii moju. Yonononj ejemba soraaya ii pondanj welenj qen onoma uugia iikanonj somonjonj ama laligojuti, ii moju. Oo uumeleenj alauruna,

^v 16.5 Apo 19.21 ^w 16.8 Lew 23.15-21; Dut 16.9-11 ^x 16.8-9 Apo 19.8-10

^y 16.10 1 Kor 4.17 ^z 16.15 1 Kor 1.16

niinon uugia kokaen kuuj onjonjen: ¹⁶Ono kaanjadeen ejemba kaanja ano yonowo toroqen gawon motoon men Anutuwaa welen qenjejuti, mono kuuya iyonoo qaa baatanon kema laligowu.

¹⁷Niinon Stefanus Fortunatus ano Akaikus koi kagitiwaajon aisoonkejen. Ono niwo Efesus koi mende laligogi yononon mono onoo kitigia koloon ainjolon ama nongi sokonja. ¹⁸Yononon onoo unagia keraqeeango qen laligojuti, iikawaa so mono noo unana kaanjagadeen keraqeeango qen noma laligogi. Kawaajon on mono eja kaanja yonoojon mogi uro ii asuganongadeen jen qaagiaajon tororo geja ama laligowu.

¹⁹^aUumeleen kanagesoya kanagesoya Eisia prowins kokanon laligojuti, iyononon mono yeizozogia angi onoonon kaja. Akwila Prisila ano uumeleen kanageso yoroo mirinon ajoroonkejuti, iyononon mono Pombaa qatanon yeizozogia mamaga angi onoonon kaja. ²⁰Uumeleen alauruna kuuya Efesus koi laligojuti, iyononon mono yeizozogia angi onoonon kaja. Ono mono uumeleen alaurugia yonowo jolongia jen angon aon buugia kitor neng laligowu.

²¹Neenaa yeizozona onoonon ama qana neenaa boronanon kokaen oojen: Pool.

²²Monon Pon mende jopagon uujopa mende ama laligoji een, Ponon mono qasuaaja iwaa qaganon ano ubaa. Ponana, gii mono kawa!

²³Pon Jiisaswaa kalenmoriananon mono onowo ewa.

²⁴Kraist Jiisaswo qokotaen nanjuti, noo uujopananon mono kuuya onowo en kotuegon onono laligowu. Qaa ii onanon. Kian.

^a 16.19 Apo 18.2